

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

OVER

FORHANDLINGENE VED
REPRESENTANTSKAPETS MØTE
I OSLO 26. NOVEMBER 1953

REFERAT VED HENRY HARM

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

OSLO 1954

ARBEIDERNES FAGLIGE LANDSORGANISASJON

PROTOKOLL

OVER

FORHANDLINGENE VED
REPRESENTANTSKAPETS MØTE
I OSLO 26. NOVEMBER 1953

REFERAT VED HENRY HARM

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

OSLO 1954

Sakregister.

<i>Formiddagsmøtet</i>	5
Minnetale	5
Åpningstalen	6
Representantene	6
Dagsordenen	9
Forretningsordenen	9
Trygve Brattelis innledningsforedrag	10
Konrad Nordahls innledningsforedrag	20
 <i>Ettermiddagsmøtet</i>	 32
Ordsiftet	32
Voteringen	53
Landsorganisasjonens distriktskontorer	53
Avslutningen	54

Taleregister.

Andersen, Alf, s. 32, 54.
Berntsen, Bern., s. 37, 47.
Bratteli, Trygve, s. 10, 48.
Bruvik, Olav, s. 48.
Dahlberg, Bjarne, s. 37.
Furuskjeg, Karl, s. 32, 45.
Haugen, Ingv., s. 39.
Henriksen, Ingolf, s. 45.
Kjelsrud, Klaus, s. 39, 45.
Kleveland, Oscar, s. 47.
Larsson, Josef, s. 42, 48.
Mentsen, P., s. 6.
Nordahl, Konrad, s. 5, 6, 9, 19, 20, 35, 45, 48, 51, 53, 54.
Nilsen, Alfred, s. 34.
Nilsen, Nils, s. 41.
Nyberg, Gullborg, s. 46.
Olsen, Alf, s. 43.
Strand, Einar, s. 33.
Torkildsen, Karsten, s. 51.
Volan, Elias, s. 41.
Wigaard, Halfdan, s. 44, 45.
Wivegh, John, s. 36.
Ødegård, P., s. 38, 43.

REPRESENTANTSKAPET

hadde møte i Folkets Hus store sal torsdag 26. november 1953. Møtet tok til kl. 11.

Minnetale.

Formannen, *Konrad Nordahl*, holdt følgende minnetale:

Siden vi sist var samlet til representantskapsmøte har vi mistet en kjent og kjær skikkelse innen norsk fagbevegelse. *Leif S. Olsen*, som i mange år var formann i Norsk Transportarbeiderforbund, døde 15. september, 65 år gammel.

Leif Olsen kom tidlig med i norsk arbeiderbevegelse. Bare 18 år gammel var han med og stiftet Lossearbeidernes Fagforening i Hammerfest. I denne byen tilbrakte han sine beste ungdoms- og manndomsår, og gjorde en stor innsats både i den faglige og politiske arbeiderbevegelse.

I 30-årene kom han til Oslo som tillitsmann i Norsk Transportarbeiderforbund, og på dette forbunds landsmøte i 1946 ble han valgt til forbundets formann. På Landsorganisasjonens kongress i mai 1946 ble han innvalgt i sekretariatet.

Leif Olsen var en av dem som ikke syntes han kunne få gjort nok, derfor hadde han også store planer om det arbeid som skulle utføres i tiden framover, men som døden satte en bratt og trist stopp for.

Vi savnet Leif Olsen under kongressen vår i mai. Han var da alvorlig syk, men vi håpet likevel at han skulle komme seg igjen. Han så fram til forbundets landsmøte i september, hvor det var meningen han ville trekke seg tilbake som forbundets formann.

Leif Olsen ble begravd dagen før landsmøtet trådte sammen.

Leif Olsen hadde alltid sine meningers mot. Han var ikke redd for å si fra om det han mente var riktig, selv om det var en mening som var i strid med det den kompakte majoritet mente. Vi trenger også slike folk.

Leif Olsen etterlater seg et tomrom som det er vanskelig å fylle. Vi vil alltid minnes ham som den gode kamerat han var, og lyser fred over hans minne.

Åpningstalen.

Formannen ønsket representanter og innbudte velkommen og uttalte bl. a.: Som dere vil ha lagt merke til er galleriet praktisk talt besatt. Det er en rekke av tillitsmennene i forbundene, men hovedtyngden er elever fra LO-skolen på Sørmarka. Dette representantskapsmøte inngår som et ledd i undervisningen. Jeg vil derfor be alle representanter å legge an en mest mulig pedagogisk tone i sine innlegg, slik at galleriet kan få et godt innblikk i opplegget av en tariffrevisjon. (Munterhet.)

Representantskapet er kalt sammen for å drøfte den økonomiske og faglige situasjon. Jeg håper at våre drøftinger og de vedtak som blir gjort, vil bli til gagn for den bevegelsen vi tilhører og det samfunn vi lever i.

Representantene.

P. Mentsen ropte opp representantene. Disse var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Haraldsson, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Fritz Hannestad, Oslo.

Norsk Arbeidsmannsforbund: Albert Karlsen, Oslo, Thorleif Ørsal, Sunndalsøra, B. Reines, Havsøy i Vefsn, Jorulf Haugli, Slitu st., Øystein Larsen, Foldal.

Norsk Baker- og Konditorforbund: Bjarne Dahlberg, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund: Rudolf Eriksen, Oslo, Gunnar Nilsen, Oslo, Konrad Hjørnevik, Bergen, Finn Nilsen, Drammen.

Norsk Bokbinder- og Kartonnasjearbeiderforbund: Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Emil Reiersen, Oslo, Arne Rønning, Oslo, Lars Jansen, Bergen, Albert Johansen, Tromsø, Oscar Skogly, Lillehammer.

Norsk Centralforening for Boktrykkere: Halfd. Wigaard, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Andreas Torp, Oslo, Erling Johansen.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Øivind Engebretsen, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Johan Moksnes, Oslo, Peder Birkeland, Oslo, Sigurd Vatnedal, Bergen, Paul Arnseth, Hamar, Ruth Svendsen, Porsgrunn.

Norsk Hotell- og Restaurantarbeiderforbund: Eivind Strømmen, Oslo, Sigurd Johansen, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Elof Strand, Greåker, Leif Kristiansen, Raufoss, Ragnvald Andersen, Bergen, Rasmus Falnes, Stavanger, Leon Johansen, Harstad.

Norsk Jernbaneforbund: O. Vollum, Oslo, Emil Edvardsen, Oslo, Arne Olsen, Oslo, Aksel Nilsen, Trondheim, Karsten Hansen, Oslo.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Johs. P. Løkke, Notodden, Kristoffer Jakopsen, Sauda, Osc. Kleveland, Øvre Årdal, Harald E. Olsen, Agnes pr. Stavern, Anker Nordtvedt, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Helmer Karlsson, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Arthur Karlsen, Oslo, Fredrik Jensen, Oslo, K. O. Madsen, Bergen, Sverre Eggen, Trondheim, K. Furuskjeg, Oslo.

Lensmannsbetjentenes Landslag: Nils Rustung Mugås, Øystese.

Norsk Litografisk og Kjemigrafisk Forb.: Eivind Nilsen, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: M. Heggstad, Oslo.

Norsk Losforbund: Hj. Breiland, Bergen.

Det norske maskinistforbund: Leif Lerstad, Oslo, Conrad Johnsen, Oslo.

Norsk Murerforbund: Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Rolf Gammleng, Oslo.

Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: Einar Strand, Oslo, Nils Nilsen, Oslo, Thorv. Egeland, Stavanger, Sigvard Sjursen, Bergen.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Otto Johansen, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svelvik, Andreas Kristensen, Ulefoss, Ludvig Johansen, Rena, Olav Bratlie, Oslo.

Norsk Politiforbund: Odd Eide, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Eilif O. Eriksen, Oslo, Eigil Norman, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Gunvald Hauge, Oslo, Bendik Øyan, Oslo, Joachim Dahl, Bergen, Karl Oshaug, Stavanger, Knut Knudsen, Narvik.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Thorleif Gundersen, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Hans Ruud, Oslo, Ole Røset, Steinkjer, Klaus Kjelsrud, Oslo, Ivar Fossberg, Blaker, Harald Børresen, Gjøvik.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Anton Andresen, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund: Walter Broe, Oslo.

Norsk Støperiarbeiderforbund: Emil Nyhus, Oslo.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Gulbrand Brauer, Oslo, Hj. Romslo, Ytre Arna, Anna Nilsen, Oslo.

Norsk Telegraf- og Telefonforbund: Tormod Halvorsen, Oslo, Harald Fondevik, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen, Oslo.

Norsk Tobakkarbeiderforbund: Torbjørn Wiik, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Jens Dahl, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Salamon Hansen, Bodø, Leif Bredland, Trondheim, Ing. Henriksen, Haugesund, Aug. Crowo, Bergen, Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Einar Skarstein, Syfteland, P. Ødegård, Oslo.

Akershus faglige Samorganisasjon: Erling Olsen, Oslo.

Aust-Agder faglige Samorganisasjon: Erling Dahlen, Arendal.

Bergen og Fylkenes fagl. Samorganisasjon: Bernh. Berntsen, Bergen, B. Børretzen, Os pr. Bergen, Matias Osland, Høyanger.

Buskerud faglige Samorganisasjon: Nils Sandli, Drammen.

Finnmark faglige Samorganisasjon: Edv. Simonsen, Hammerfest.

Hedmark faglige Samorganisasjon: Arnljot Johnstad, Bekkelaget pr. Hamar.

Møre og Romsdal faglige Samorganisasjon: Oluf Melby, Kristiansund N.

Nordland faglige Samorganisasjon: Adolf Holm Bodø.

Oppland faglige Samorganisasjon: Martin Haugen, Gjøvik.

Oslo faglige Samorganisasjon: Kåre Hansen, Oslo.

Rogaland faglige Samorganisasjon: Hugo Jacobsen, Stavanger.

Sørlandets faglige Samorganisasjon: S. Salvesen, Kr.sand S.

Telemark faglige Samorganisasjon: Th. Hanæs, Skien.

Troms faglige Samorganisasjon: Alf Olsen, Tromsø.

Trøndelag faglige Samorganisasjon: Arne Forseth, Trondheim, Einar Hallgren, Røros.

Vestfold faglige Samorganisasjon: Arthur J. Olsen, Tønsberg.

Østfold faglige Samorganisasjon: Oscar Lauritzen, Sarpsborg.

Fra sekretariatet: Konrad Nordahl, Oslo, P. Mentsen, Oslo, Hans Hegg, Oslo, Alf Andersen, Oslo, Chr. Henriksen, Oslo, John Wivegh, Oslo, Alfred Nilsen, Oslo, Marius Trana, Oslo, Josef Larsson, Oslo, Karsten Torkildsen, Oslo, Torbjørn Henriksen, Oslo, Ingv. Haugen, Oslo, Alfred Ljøner, Oslo, Olaf Askeland, Oslo, Emil Torkildsen, Oslo.

Varamenn: Thorleif Andresen, Oslo (Andresen er varamann for de valte tillitsmenn), Erling Frogner, Oslo, Kaare Pehrson, Oslo, Kristine Amundsen, Oslo, Olav Bruvik, Oslo.

Revisjonsutvalget: Johan Didriksen, Oslo. (Peder Birkeland og Halfdan Wigaard er oppført under sine respektive forbund.)

Samarbeidskomitéen: Einar Gerhardsen, Trygve Bratteli, Martin Tranmæl.

Gjester: Statsminister Oscar Torp, statsråd Ulrik Olsen.

LO's Kvinnenemnd: Ester Samuelsson.

LO's Ungdomsutvalg: Anders Mørk.

Norsk Funksjonærsamband: Idar Norstrand.

LO's administrasjon: Jens Berg, Torjus Graver, Paul Engstad, fru Nyberg, Alfred Skar, Kjell Holler, Egil Ahlsen, Gustav Sjaastad, Arne Kr. Meedby, Mirjam Nordahl.

Dagsordenen.

Følgende forslag til dagsorden ble enstemmig godkjent:

- I. Vedtagelse av forretningsordenen.
- II. Vedtagelse av dagsorden.
 1. Den faglige og økonomiske situasjon.
 2. Landsorganisasjonens distriktskontorer.

Forretningsordenen

ble vedtatt etter innstillingen:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LO's Presse- og Informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedraget begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare en gang og høyst et minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.
3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etterat det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneoppprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene, samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Formannen opplyste at hovedspørsmålet om den faglige og økonomiske situasjon ville bli innledet av finansminister Trygve Bratteli og ham. Etter innledningsforedragene kunne en ta middagspause, og i ettermiddagsmøtet diskutere innstillingen fra sekretariatet.

Uten noen bemerkninger ble arbeidsordningen godkjent.

Finansminister Trygve Brattelis innledningsforedrag.

Finansminister *Trygve Bratteli* fikk deretter ordet og uttalte følgende:

Det året vi nærmer oss slutten på har i flere henseender vært merkbart vanskeligere enn året 1952. Det har også vært visse lyspunkter på enkelte områder i siste halvår. Jeg skal komme nærmere tilbake til dette.

Ser vi på de enkelte hovedstørrelser i vår økonomi, vil vi legge merke til at i inneværende års første halvår har det vært en svak stigning i produksjonen, — en stigning omtrent av samme størrelse som fjorårets. Det har vært svikt på enkelte punkter. Fiskeriene falt ikke særlig godt ut, og hvalfangsten brakte ikke inn det samme som foregående år. Heller ikke i industriproduksjonen har det vært noen merkbar framgang i første halvår. Særlig på det siste området er det imidlertid en viss lysning i annet halvår. Landbruksproduksjonen vil sannsynligvis gi et ganske godt resultat. Det som likevel betyr mest er at industriproduksjonen i de siste to—tre måneder har fått en tilfriskning. Denne forfriskning har skjedd noe ujevnt innenfor industrien. Totalt sett vil det da bli en produksjonsøkning på ca. 3 prosent, eller muligens litt under.

Det som har preget produksjonen er at vi i første halvår praktisk talt har hatt stagnasjon. Det har vært visse varianter — for noen områders vedkommende framgang, mens det for andre har vært tilbakegang. Totalt sett har det imidlertid som nevnt vært en viss tilfriskning i løpet av de siste månedene. Men når det gjelder en så viktig del av vår virksomhet som handelsflåten, har den i inneværende år vært overraskende godt beskjeftiget. Noen opplegg har det riktignok vært fra tid til annen, særlig av mindre og til dels eldre skip. Dette med skipsoppleggene ble før valget slått opp av enkelte aviser som litt av en ulykke, men det faktiske er at totalt sett har den norske handelsflåte vært godt beskjeftiget. Det har riktignok vært under et meget trykket fraktmarked som det ennå ikke er mulig å se noen lysning i. Dette er et av hovedproblemene i hele vår økonomiske situasjon. Jeg vil komme nærmere inn på det i samband med vurderingen av situasjonen i 1954.

Når det gjelder sysselsettingen hadde vi ved utgangen av januar i år det alarmerende tall — som jeg også kommenterte på fagkongressen i år — på hele 31 100 arbeidsløse. Det er det høyeste tall på arbeidsløse som vi har hatt etter krigen. En gikk

ut fra — hva også den senere utvikling bekreftet — at dette var et rent sesongutslag. Jeg har i dag så mange andre vesentlige ting å snakke om at jeg for min del ikke vil gå nærmere inn på dette problemet med sesongledigheten om vinteren. Jeg vil imidlertid gjøre oppmerksom på at vi fortsatt må regne med en viss sesongledighet, selv med de tiltak som forberedes og settes i verk. Dette skyldes norsk arbeidslivs spesielle struktur og naturforholdene i mange deler av vårt land. Hertil kommer at småbrukere og fiskere i stadig større utstrekning tar arbeid ved anleggene i visse tider av året og melder seg ledige når de slutter der. Alt dette gjør at det vil være vanskelig å holde den registrerte arbeidsløshet midtvinters nede på det samme lavmål som det er i sommermånedene. Når det gjaldt sysselsettingen ut over våren og sommermånedene gikk denne opp i rene rekordtall. Vi hadde totalt sett mer virksomhet i gang her i landet enn året forut. De senere måneder av året nådde sysselsettingen en høyde som aldri tidligere i vår historie. Likevel vet vi at det var for lite folk i endel virksomheter. Hvordan stillingen vil utvikle seg midtvinters i år, når det gjelder sesongledighet, er det ikke så godt å uttale seg om. Jeg tror imidlertid at det ikke er særlig sannsynlig at de umiddelbare utslag vil bli sterkere enn siste vinter. Det vil også bli satt inn noe mer for å få i gang arbeid for de som blir ledige. Stort sett må vi derfor ha lov til å si at sysselsettingsforholdene har vært tilfredsstillende.

Prisutviklingen har vært så stabil som en kan vente det under full sysselsetting og under et såpass sterkt press i sysselsettingen som det har vært de siste månedene. Vi kan riktignok notere noen endringer i indeksen. Jeg vil imidlertid understreke at dette å opprettholde full sysselsetting i seg selv, gjør det vanskeligere å holde prisnivået på det absolutte 0-punktet. Full sysselsetting — og det er erfaringen i alle land — virker i seg selv som et press på prisnivået. Og det gjelder særlig når full sysselsetting blir opprettholdt med meget høye investeringer, slik det er tilfelle i vårt land. Hvis en bare ser på indeksen, får en med rette inntrykk av at det har vært en svakt oppadgående bevegelse. Et bedre og riktigere inntrykk får en imidlertid hvis en ser litt bakenfor disse totaltallene og forsøker å finne ut hvor disse svingningene har foregått. Jeg har fått satt opp en oppgave — den er utarbeidet i all hast — og jeg tar reservasjon overfor detaljene. Den viser at av de stigninger som har funnet sted fra desember 1952 og til nå — det vil si oktoberindeksen — er det en stigning på litt mindre enn 1 poeng på matvarer. Dette skyldes utelukkende to varesorter, nemlig kjøtt og fisk. Denne

stigning blir imidlertid modifisert av gruppen melk, smør, ost og egg, hvor eggene har falt, slik at det i denne gruppen har vært en nedgang på ½ poeng. Hele bevegelsen i matvaresektoren begrenser seg til disse tingene. Oppgangen på kjøtt og flesk har ikke vært særlig sterk, og de er modifisert i fallene på eggprisene, slik at nettoen for matvareindeksen blir ca. 0,8 poeng. Kolonialvarer ligger praktisk talt stabilt eller viser en nedgang på 0,1 poeng. Drikkevarer og tobakk ligger helt stabilt. Brensel ligger også helt stabilt. Det samme er tilfelle med bekledning. Husleien viser en svak oppgang. Det forekommer hvert år en viss justering, idet leiene i de nye hus bringer en liten oppgang.

Den største post når det gjelder økningen av indeksen inneværende år er trygdepremiene, som alene representerer 1 poeng. Det utslagsgivende i dette forhold var at Regjering og Storting imøtekom kravet om en bedring av syketrygden, med tilhørende økning av trydekassepremiene.

Når vi ser bort fra økningen i prisene på kjøtt og flesk, er det pratisk talt stabilitet i inneværende år i alle hovedvaregrupper. Jeg nevner dette som et underlag for det jeg sa, at etter min oppfatning har prisnivået i år vært så stabilt som en kunne ha ventet det i en periode med full sysselsetting.

Der hvor vi i år har hatt vårt hovedproblem er i utenriksøkonomien. Det har meldt seg på flere måter. Fra begynnelsen av året var det et meget ugunstig forhold mellom prisene på importvarer og prisene på eksportvarer og tjenester. I det første kvartal av inneværende år kom underskuddet på vare- og tjenestebalansen opp i 370 millioner kroner. Det er mer enn halvparten av det underskudd en har regnet med for hele året, nemlig 600 millioner kroner. I annet halvår var underskuddet redusert noe, nemlig til 220 millioner kroner. Likevel er det betydelig mer enn det en hadde regnet med. I tredje kvartal var underskuddet nede i 110 millioner kroner. Bytteforholdene har bedret seg noe etter hvert, og denne tendensen har vi også i øyeblikket. Ved utgangen av dette året kommer vi sannsynligvis opp i et underskudd på vare- og tjenestebalansen et sted mellom 800 og 900 millioner kroner, mot beregnet 600 millioner kroner ved årets begynnelse.

Det er her vi i inneværende år og også i neste år har et av de økonomiske hovedproblemer, og jeg skal derfor komme litt nærmere inn på det av denne grunn. Vi er for så vidt i den heldige stillingen at vår handelsflåte ikke bare har vært overraskende godt beskjeftiget, men mulighetene for eksport av våre viktigste eksportvarer har stort sett holdt seg oppe. På

visse områder har det endog kommet til syne stigende tendenser i denne retning. Vi er, takket være den avgift-, subsidie- og lønnspolitikk som er ført i de tre—fire siste årene, ikke kommet i den situasjon at det alminnelige nivå stiller seg som et stengsel for den alminnelige eksport under de prisforhold som har lagt seg til rette. Dette må vi legge oss på sinnet både når det gjelder den aktuelle situasjon og når det gjelder tiden framover. Jeg vil illustrere forholdet på denne måten: Når Norge og enda mer Sverige i de senere måneder har hatt en ganske betydelig lettelse for eksporten av norske treforedlingsprodukter, har dette dessverre i atskillig utstrekning sammenheng med at finnene praktisk talt har stengt seg ute fra sine markeder. Det kostnadsnivået som har festnet seg i Finland er bakgrunnen for denne utvikling. Jeg har bestemt inntrykk av at ingen i norsk eller svensk treforedlingsindustri ynder å feste noen særlig oppmerksomhet ved dette forholdet. Finnene derimot er i høy grad oppmerksom på at vi gjennomlever en periode da Norge og Sverige er i ferd med å etablere seg — foruten på sine egne tradisjonelle markeder — på de markeder som finnene har betraktet som sine. Alt i alt må vi si at vårt kostnadsnivå ikke har stilt noen avgjørende vansker for eksporten hittil. Vanskelighetene for vår eksport skyldtes for en periodes vedkommende mer importrestriksjonene i mottagerlandene enn egentlig prisforholdene.

Der hvor vanskene kanskje har vært størst når det gjelder det alminnelige nivå og konkurranseevnen, er i den norske hjemmeindustri som er utsatt for konkurranse fra utlandet. Hittil har en i hvert fall følt vanskene sterkere enn eksportindustrien. Jeg vil gjerne føye til at når det gjelder underskuddet på 8—900 millioner kroner, så vil det bli dekket på forskjellig måte. Det betyr ikke at vi automatisk får en tilsvarende nedgang i våre valutabeholdninger. Vi trekker således — og det blir gjort bevisst — uhyre sterkt på Den europeiske betalingsunionen. Vi har også fått et lite lån i Sverige. Rederne blir presset til å ta kreditter der hvor de i det hele tatt kan få det. Underskuddet blir også dekket ved kortsiktige varekreditter som blir opptatt av de enkelte importører, slik at nedgangen på valutabeholdningen, selv om den går opp i et stort tall, likevel blir et betydelig lavere tall enn det underskuddet vi har hatt på vare- og tjenestebalansen i inneværende år.

Jeg vil imidlertid nevne ennå et punkt, fordi det lenge sammen med alt det andre bidrar til å forsterke vanskene, nemlig investeringene. Her har vi å gjøre med et problem som vi nok

kommer til å bli opptatt av de nærmeste par årene. Vi kan på sett og vis si at norsk arbeiderbevegelse på grunn av utviklingens gang nærmest har etablert seg i en bil med sterke motorer, men nesten uten bremses. Systemet i de første etterkrigsårene har vært at vi har hatt framdriftsmidlene i høye budsjetter og et rommelig pengemarked, og vi har hatt bremsene i de direkte reguleringene. Av politiske grunner har imidlertid de direkte reguleringer mer og mer smuldret opp og stort sett spiller de ikke lenger noen rolle. Denne utvikling har skjedd uten at vi hittil har skaffet oss andre bremses til erstatning for reguleringene. Vi kjører med de samme sterke motorer — til dels enda sterkere — vi kjører med betydelig større fart, men vi har nesten ingen bremses. Det fører bl. a. til at investeringene i inneværende år, som vi håpet ville ligge på omtrent samme nivå som forrige år — det vil si ca. 8 milliarder kroner — i dag ser ut til å bli 8—9 prosent høyere. Og 8—9 prosent av 8 milliarder blir store tall. Dette er i øyeblikket — og det må jeg si rett ut — en av grunnsvakheterne i hele vår økonomiske situasjon. Det er dette som i sin tid virker inn på det presset vi har i utenriksøkonomien og valutabalansen. Når investeringene kommer til å ligge 8—9 prosent høyere enn i fjor, betyr det at de vil ligge 8—9 prosent høyere enn forutsatt i Regjeringens langtidsplan for de 4 kommende år. En av dens forutsetninger var at det totale investeringsnivået skulle være omtrent det samme som i 1952. Når denne forutsetning ikke holder stikk, må vi være forberedt på at både Regjering og vårt parti kommer til å få høre: Hvor blir det av langtidsplanen og hvor blir det av bevilgningene til den og den oppgave? Dette blir konsekvensen av den utviklingen vi har hatt når det gjelder investeringene. Jeg vil si det rett ut at totalinvesteringene må noe ned hvis vi skal få orden i vår utenriksøkonomi og hvis vi skal kunne legge til rette et grunnlag for framgang etter de linjer som stort sett er lagt opp i den langtidsplanen vi har ført valgkampen på.

Når vi ser på utsiktene for 1954, vil jeg først peke på visse hovedtrekk. Det er da naturlig å ta utgangspunktet i vår utenriksøkonomi. Det er vårt største problem for tiden. Også i 1954 må vi regne med når det gjelder vårt forhold til utlandet, at det vil bli preget av to ting. For det første vil vi få en enorm import av nye skip. For det andre vil vi fortsatt ha trykkede fraktmarkeder. Når fraktinntektene hittil har holdt seg oppe så bra som tilfellet er, skyldes dette i stor utstrekning tidscertepartiene som etter hvert løper ut. Til tross for de synkende skipsfrakter innbrakte likevel skipsfarten i fjor i netto valuta-

inntekter 2050 millioner kroner, praktisk talt det samme som i 1951. Dette sammen med de relativt lave skipsleveringer, var årsaken til at vi hadde svake overskudd på handelsbalansen i 1951 og 1952. På tross av en sterkt økt flåte, vil de sannsynlige netto valutainntekter i inneværende år ikke komme opp i mer enn 1550 millioner kroner. Det vil si 500 millioner kroner mindre enn i fjor. Alle som har sans for økonomi vil forstå hva det betyr når vi får en mindre inntekt på 500 millioner kroner. Men dette skyldes at eldre tidscertepartier faller ut og at vi fortsatt har et trykket fraktmarked. Samtidig med dette kommer en sterkt økende skipsimport.

Jeg tror at vi under de veldige skipsfartskonjunkturer i 1951 og 1952 — og dette gjelder ikke bare rederne, men også valuta-myndighetene, — har vært altfor optimistiske i vurderingene for framtiden. Takket være denne optimisme har vi i år en skipsimport som følge av inngåtte kontrakter på ca. 900 mill. kroner. Tilfeldigvis svarer dette akkurat til underskuddet på handelsbalansen inneværende år. I 1954 får vi en skipsimport på nærmere 1500 mill. kroner på grunn av inngåtte kontrakter. Jeg er fullt klar over vanskene som dette fører med seg, men en skal ha klart for seg den veldige og verdifulle tilvekst som denne vår viktige næringsgren får på denne måten. Det er helt på det rene — og det vil særlig Sjømannsforbundets folk kunne fortelle om — at importen av disse nye båter er av overordentlig stor betydning og representerer en nyvinning i forhold til de mange eldre og mindre båter som vår handelstonnasje består av. Men det er også klart at det skaper mange overgangsvansker i utenriksøkonomien.

Vi vil heller ta et forholdsvis stort underskudd som vi vil prøve å låne opp i utlandet enn å trykke ned i vår indre økonomi, og på den måten løse de økonomiske problemer som følger av dette. Der må for det første rederne selv utnytte alle muligheter for å få lån. Dette med den store skipsimporten kommer også inn i bildet når det gjelder det betydelige lån som vi akter å oppta neste år i Verdensbanken. Det vil kanskje også bli tale om andre ting som jeg ikke her kan komme inn på.

I denne sammenheng vil jeg gjerne ha presisert en meget viktig og avgjørende ting: Vi tåler ingen ytterligere belastning. I våre interne tiltak må vi være vaksomme med å treffe slike disposisjoner at vi får et enda større valutaunderskudd, som eventuelt ville stille oss i en slik situasjon at vi rett og slett kjørte oss fast eller måtte gripe til meget drastiske tiltak for å komme ut av vanskene.

Når det gjelder muligheten for produksjonsutviklingen neste år, så tror jeg at disse ligger slik til rette at vi kan bevare full sysselsetting hvis vi selv ikke treffer slike disposisjoner at vi får vansker enten i våre eksportnæringer eller i de næringer som har konkurranse med utlandet. Det er vel da kanskje riktig for meg å føre til noen bemerkninger om det som skal behandles her i dag. Jeg vil ikke gå inn på de tekniske sider ved lønnspolitikken, men jeg vil gjerne si noen ord om enkelte av de ting som danner bakgrunnen for vurderingen av det spørsmålet. Jeg kunne da først ha lyst til å svare på et spørsmål som alltid blir reist i sammenheng med et lønnsoppgjør, nemlig om staten kan foreta seg større tiltak som et alternativ til et lønnsoppgjør.

Jeg sitter nå om dagen med det arbeidet som foregår i november måned, nemlig med en gjennomgåelse av neste års budsjett.

Det kunne kanskje være grunn for meg til å komme med et lite hjertesukk — et hjertesukk som jeg ikke tar så høytidelig — nemlig at jeg etter to-tre års erfaringer forstår at vi i en periode med mer eller mindre inflasjonspreget utvikling skaffer oss flere større økonomiske problemer på det generelle økonomiske plan, enn vi ellers ville ha hatt. Men når det gjelder de offentlige budsjetter er jeg også overbevist om at det er mye lettere å sette opp dem i inflasjonsperioder enn i perioder med strammere økonomi. Vi kan imidlertid ikke sette i verk en inflasjon for å gjøre det lettere å sette opp budsjettene. Vi må nemlig innrette oss slik at vi både unngår å forstyrre forholdene i utenriksøkonomien og samtidig opprettholde den indre balanse. Det er på grunn av de forhold jeg hittil har redegjort for, at jeg mener vi ikke har store spillemuligheter når det gjelder statsbudsjettet.

I denne sammenheng vil jeg gjerne ha sagt et par ord om omsetningsskatten. Jeg vil gjerne at denne forsamling skal ha klart for seg selve det systemet vi bygger på når det gjelder vår skatte- og omsetningspolitikk. Den omsetningsavgift vi har innbringer mellom 11 og 1200 mill. kroner i året. Av dette beløp blir det brukt til subsidier ca. 550 mill. kroner. Så er det mange som spør: Hvorfor ha dette dobbelte bokholderi? Var det ikke da mye bedre å sette ned omsetningsavgiften og oppheve subsidiene som en budsjetterstatning for dette? For det første er det slik med den alminnelige omsetningsavgift at den blir oppkrevet av alt vi kjøper. Hvis f.eks. en mann kjøper en bil til 15 000 kroner, må han betale 1500 kroner i omsetningsskatt pluss særavgifter. Kjøper en bedrift en maskin til 1 mill. kroner, må

også bedriften betale 100 000 kroner i omsetningsavgift. Kjøper vi et brød til 96 øre, er de 10 prosent omsetningsavgift inkludert. Til gjengjeld betaler vi ut i subsidier 550 millioner. Mesteparten av dette beløpet faller på to varesorter, nemlig brød og melk. Subsidiene her utgjør ca. 400 millioner. Jeg tør ikke si hvor mye avgiftene på matvarer alt i alt utgjør, men jeg skulle anta at det er et beløp som ikke er større enn det som går ut igjen til prisnedsettelse. Brødprisen som gikk noe opp for en tid siden har vakt noe uro. I den sammenheng vil jeg gjerne ha sagt at vi ikke i lengden kan pålegge folk å bake brød og lage margarin når det ikke lønner seg. Det er dette som er bakgrunnen for den prisforhøyelse som jeg med relativt god samvittighet har sittet på et år.

Jeg vil så spørre dere: Hva ville de sosiale virkningene være ved å oppheve subsidiene og sløyfe en tilsvarende del av omsetningsavgiften? Det vi vet i dag er at forbruket av melk og brød stiger med familienes størrelse og særlig med barnetilveksten. Vi vet også at disse subsidier virker akkurat slik som vi ønsker at de skal virke, nemlig til å gjøre de mest alminnelige matvarer billigere for de største familier. En ville aldri oppnå de samme virkninger hvis vi opphevet subsidiene på melk og brød og f.eks. fritok landbruksvarer for omsetningsavgift. Forbruket av kjøtt eller flesk ville ikke på samme måte stige med familiens størrelse, selv om det ble en liten prisnedsettelse på disse varene, ganske enkelt fordi de store familier ikke har råd til å kjøpe mer av kjøtt og flesk. Også av rent tekniske grunner foretrekker vi å opprettholde subsidiering på melk og brød. Når det gjelder melkesubsidiene, ordnes disse ganske enkelt gjennom et regnskapsforhold mellom Melkesentralen og Finansdepartementet. Det kommer ikke flere inn i det bildet. Subsidiene på brødmel er et forhold mellom Statens Kornforretning og Finansdepartementet. Skal vi derimot gå til en gradering av den alminnelige omsetningsavgift, blir det straks et forhold mellom Finansdepartementet og hver enkelt av de butikker som forhandler den slags varer som er belagt med omsetningsskatt. Selve systemet er her å foretrekke, men det som veier tyngre for meg er dette at så lenge vi har en alminnelig omsetningsskatt kan vi la beløpet gå tilbake til prisnedskrivning på brød og melk, og dette er rent sosialt sett en mer rettferdig ordning enn en hvilken som helst gradert omsetningsskatt ville bli. Dertil kommer at betraktningene om å frita landbruksvarer for omsetningsskatt og samtidig tro at vi automatisk får billigere varer ofte er meget mekanisk. Hvem skal kontrollere at prisene

går ned med 10 prosent? Hvorfor er Leirfall, Bondepartiets mest utpregede aktivist, den sterkeste forkjemper for å frita landbruksvarer for omsetningsavgift?

Hvor høyt vi skal sette omsetningsavgiften er et vurderings-spørsmål, og det må vurderes i forhold til den alminnelige økonomiske situasjon og de budsjettmessige hensyn vi står overfor. Med en gradert omsetningsavgift kommer ikke forbrukerhensynet inn med noen tyngde, men hvis en ønsker å favorisere visse produsent- og selgergrupper i forhold til de andre, da kan en gradert omsetningsavgift være et godt middel til å oppnå det. Jeg vil ikke helt utelukke at forholdene i norsk landbruk kan bli slik at vi for å gjøre det lettere for bøndene å omsette sine varer sløyfer omsetningsavgiften, men da må en være klar over både motiv og virkning i det system en eventuelt vil legge til rette. For min del foretrekker jeg imidlertid det system vi nå har, hvor tilbakebetaling skjer via brød og melk og melkeprodukter. Det har også den konsekvens, som jeg vet at Dahlberg og Ljøner ikke er så begeistret for, at disse subsidierte varer vil være gjenstand for en mer strikt prisregulering enn andre varer. Det vil også skape problemer, men de får vi ta med på veien.

Jeg vil til slutt komme fram til konklusjonen på mine betraktninger. Jeg ønsker å legge denne fram så klart som mulig — dere kan være enig eller ikke enig med meg — men jeg føler at når jeg først er blitt bedt om å si noe om disse spørsmål, har jeg her et ansvar som jeg ikke vil fraskrive meg. Derfor vil jeg uttrykke meg så klart og tydelig som mulig. Slik som forholdene alt i alt ligger til rette i øyeblikket er jeg overbevist om at hvis det i de nærmeste måneder skulle bli en alminnelig heving av lønns- og inntektsnivået, så ville det i 1954 ikke bety noe annet enn at en flytter vanskene i forbindelse med lønns-systemet over på de andre sammenhengende områder, nemlig sysselsetting, priser og valuta. At en alminnelig heving av nivået — så prekær situasjonen er — vil gjøre det vanskeligere å holde sysselsettingen er helt på det rene. Det kan vi avbøte med mer eller mindre tilfeldige arbeider, men en bør etter mitt skjønn være ytterst forsiktig med selv å treffe disposisjoner som i 1954 vil gjøre det vanskeligere enn det ellers ville være for å holde sysselsetting på det samme nivået som i inneværende år. At en heving av lønnsnivået vil virke inn på prisnivået er vel alle klar over. Dette er en konsekvens vi alltid må ta. Disse ting vil selvfølgelig ikke alltid tale mot en lønnsforhøyelse. Da ville vi aldri få noen lønnsforhøyelse i det hele tatt.

Det alvorligste for meg er dette: Hva ville virkningen være for en allerede på forhånd anstrengt utenriksøkonomisk balanse hvis det alminnelige nivå her hjemme skulle gå opp?

Selv om vi kunne håpe på at vi var like heldige i 1954 som i år, når det gjelder forholdet mellom importpriser og eksportpriser, selv da ville det bli meget vanskelig å håndtere disse spørsmålene. Det er imidlertid ingen som vet om dette vil holde, men skulle det også der i tillegg til de lave frakter komme til forskyvninger til vår ugunst som fører til ytterligere utgifter på 2 til 300 millioner, ja da ville det kanskje være best for meg å gå til Torp og be om avløsning. Jeg vil i hvert fall si at en sånn belastning ville gjøre det nødvendig å gripe til ekstraordinære tiltak på flere felter for å komme ut av en slik situasjon.

Jeg er personlig overbevist om at det er riktig å kjøre relativt dristig her. Det vil si å prøve å få denne skipsimporten uten noen egentlig nedskjæring innenlands. Det er nemlig det annet alternativ. Jeg tror det er riktig å føre en relativt dristig politikk i utenriksøkonomien for å unngå slike nedskjæringer i vår indre økonomi. Men da må en prøve å innrette seg sånn at selv om en forsøker å av reagere dette underskuddet ved lån ute, ikke stiller seg slik at vi får et press i vår indre økonomi. Dere møtte kanskje på dette møtet med håp om å høre visse andre toner, men oppriktig talt anser jeg det som min plikt — og særlig i en nøkkelforsamling som denne — å snakke rett ut. En kan være enig eller uenig i vurderingen, en kan være enig eller uenig i retningslinjer, men jeg for min del og de som jeg naturlig rådfører meg med i disse spørsmål er kommet til den konklusjon at en alminnelig heving av lønnsnivået, slik som forholdene ligger an, bare betyr å flytte vanskene fra lønnsområdet over på sysselsetting, priser og på en fra før særlig ømtålig valutabalans. Jeg finner det som min plikt å gi klart uttrykk for den vurdering som jeg er kommet fram til på dette området.

Konrad Nordahl takket Bratteli for hans utredning. Vi vet at finansministeren sitter på en meget vanskelig og utsatt post, og vi er svært takknemlig over at han ville komme hit og legge fram sin vurdering av problemene. Takk skal du ha.

Det ble deretter tatt en pause på 10 minutter.

Konrad Nordahls innledningsforedrag.

Konrad Nordahl holdt deretter innledning nr. 2 og uttalte bl.a.:

I alminnelighet gir jeg på representantskapsmøtene en redegjørelse for den faglige situasjon, og som konklusjon på denne legger jeg så fram sekretariatets innstilling. Denne gang foreligger det imidlertid 2 innstillinger, én for publikasjon og én til «indre bruk». Derfor finner jeg det riktig først å referere innstilling I, som gir uttrykk for sekretariatets syn på den faglige og økonomiske situasjon.

Den lønnspolitikk fagorganisasjonen følger i hver enkelt situasjon får som regel betydelig virkning på den økonomiske utvikling i landet. Den vil også kunne få virkning for landets utenriksøkonomi, og dermed på muligheten til å kunne holde full sysselsetting. Representantskapet vil derfor presisere at den faglige situasjon må vurderes under hensyn til det ansvar norsk fagbevegelse har i dag, både overfor sine medlemmer og samfunnet.

I samsvar med representantskapets vedtak (19. og 20. januar d.å.) ble, med få unntak, alle tariffavtaler som hadde utløpstid i 1953, prolongert. Vedtaket ble grunnlagt med at den økonomiske situasjon ved årsskiftet 1952/53 på mange måter var usikker og uklar. Mange ting tydet på en alminnelig avslapning i de internasjonale konjunkturene, med prisfall på endel viktige varer, skjerpet konkurranse og avsetningsvansker. Disse forhold hadde allerede tatt til å virke på sysselsetningen i landet. Representantskapet slo fast at trass i de vansker som hadde vært til stede i de senere år — devalueringen, Korea-krigen og store beredskapsutgifter — lå reallønnen i 1952 noe høyere enn i 1949. Representantskapet la også stor vekt på de skattelettelser som Regjeringen bebudet, og som senere er gjennomført.

Ser en på utviklingen i inneværende år, kan en for industriens vedkommende peke på at produksjonen er kommet ut av den stagnasjon som preget utviklingen i fjor. Mens industriproduksjonen var uforandret fra 1951 til 1952, har den i de tre første kvartaler av 1953 steget med 3.8 pct. sammenlignet med tilsvarende tidsrom i 1952. På grunn av stagnasjonen i fjor utgjør stigningen for de to siste år sammenlagt således ikke mer enn om lag 4 pct.

I utenriksøkonomien gjør to forhold seg gjeldende.

På den ene side er underskuddet på vare- og tjenestebalansen (handelsbalansen) redusert fra 360 millioner kroner i 1. kvartal i år til 110 millioner i 3. kvartal, bl. a. som følge av større eksport og bedring i bytteforholdet overfor utlandet. På den annen side er landets evne til å finansiere ytterligere underskudd blitt mindre; dels ved reduksjon av valutabeholdningene og dels ved at en betydelig del av kredittmulighetene i Betalingsunionen er brukt opp. Underskuddet på årets vare- og tjenestebalanse vil utvilsomt bli større enn forutsatt i nasjonalbudsjettet, ca. 600 mill. kroner. Dertil kommer at en må regne med en sterk oppgang i skipsimporten neste år. Det vil på lengre sikt styrke betalingsevnen, men så lenge denne ekstraordinære import pågår, skaper den en merkbar belastning på landets økonomi. En må regne med at utenriksøkonomien også neste år vil være en betydelig minus-

faktor, som det må tas tilbørlig hensyn til ved vurderingen av de indre-økonomiske muligheter.

I 1. kvartal 1952 — det siste kvartal før tariffrevisjonen tok til — lå levekostnadsindeksen på 129.8. Fram til 2. kvartal 1953 steg indeksen til 135.0, dvs. en stigning på 4 pct. Ser en på timefortjenesten for industriarbeidere, utgjorde den i 1. kvartal 1952 kr. 3.90. I 2. kvartal 1953 var den kommet opp i kr. 4.32. Det er en stigning på 14 øre fra foregående kvartal, men på grunn av betaling for helligdager etc. kan en regne med at 12 øre av stigningen bare er nominell. Det reelle tall for 2. kvartal blir følgelig kr. 4.20, og dette svarer til en stigning på 7.7 pct. fra 1. kvartal 1952. Sammenholder en pris- og lønnsutviklingen fra 1. kvartal i fjor til 2. kvartal i år blir oppgangen i reallønn 3.6 pct. eller 14—15 øre pr. time for industriarbeiderne. Reallønnsøkningen i det samme tidsrom synes å være noe større for de fleste funksjonærgruppene.

Ser en på utviklingen fra 2. kvartal og framover, viser på den ene side levekostnadsindeksen en ytterligere stigning på 2.1 poeng fram til oktober, hvor den lå på 137.1. Av denne stigningen skyldes imidlertid 0.8 poeng økingen av trygdepremiene. Dette kan ikke sies å være prisstigning i vanlig forstand, da en til gjengjeld for de høyere premier får større og bedre utelser av trygden.

Dessuten er det sannsynlig at timefortjenesten har steget noe fra 2. til 3. kvartal. Det har også vært foretatt endel justeringer for forskjellige funksjonærgrupper, som i noen grad har hevet det gjennomsnittlige nivå. Som følge av de foretatte skattelettelser kan en videre regne med at de skatter som betales i inneværende termin stort sett ikke er høyere enn skattene i forrige termin, selv om de nåværende skatter er beregnet på et høyere inntektsnivå.

Alt i alt skulle en derfor kunne anta at lønnstagerne generelt har holdt stillingen i år, selv under hensyn til den prisstigning som har funnet sted.

Det må fortsatt tilstrebes en senkning av vareprisene tilsvarende fallet i importpriser og frakter, men en må være merksam på at det under full sysselsetning ikke kan ventes noen alminnelig nedgang i levekostnadene av større omfang.

I fjor var det oppgang i reallønnen, mens landets totalproduksjon bare steg ubetydelig. I år har reallønnen vært uforandret, mens produksjonen har steget. Hvis en ser de to siste år under ett, synes det å være noenlunde balanse mellom reallønnsøking og produksjonsutvikling. En ytterligere generell lønnsøking vil være avhengig av produksjonsutviklingen i tiden framover, et forhold som en vanskelig kan si noe om på det nåværende tidspunkt.

En generell heving av pengelønnen i den nåværende situasjon vil etter alt å dømme slå ut i prisstigning, en prisstigning som i løpet av kort tid kan komme til å spise opp lønnstillegget. Hertil kommer så hensynet til konkurransen med utlandet, både for eksportnæringene, skipsfarten og for hjemmeindustrien.

For enkelte av de bedrifter og virksomheter som arbeider for eksport spiller vel ikke kostnadsnivået i øyeblikket noen vesentlig rolle. For mange andre kan det være helt avgjørende om full sysselsetning skal kunne opprettholdes eller ikke.

For store deler av den industri som arbeider for det innenlandske marked er konkurransen med importvarer allerede meget følbar. I den

nåværende situasjon kan en alminnelig heving av kostnadsnivået føre til innskrenkninger i produksjonen og sysselsetningen. Det samme gjelder for dem som er beskjeftiget i offentlig virksomhet og serviceyrkene. Her kan en generell heving av lønnsnivået føre med seg enten at det offentlige må skaffe seg økte inntekter, eller foreta nedskjæringer på forskjellige måter.

Etter nøye vurdering av hele den økonomiske situasjon, er representantskapet kommet til at det ikke siden møtet i januar er inntrådt slike endringer at det bør foretas oppsigelse av tariffavtalene i den hensikt å gjennomføre generelle lønnsøkinger innen alle tariffområder.

Representantskapet er imidlertid klar over at det innenfor tariffområdene er saker som forbundene ønsker å få løst ved en tariffrevisjon. Det gjelder blant annet spørsmålet om lønn under sykdom som skyldes arbeidsulykker, lønn for bevegelige helligdager, forkortelse av arbeidstiden for yrker som nå har mer enn 48 timer pr. uke og utjevning av lønnskilnaden mellom kvinner og menn. Hertil kommer så at enkelte yrker eller bransjer ligger lavt i forhold til det alminnelige lønnsnivået. Representantskapet finner det rimelig at det for disse grupper bør søkes gjennomført en høyning av lønningene.

På bakgrunn av foranstående stilles de enkelte forbund fritt til å avgjøre om de vil si opp gjeldende tariffavtaler.

Dette er altså sekretariatets innstilling, og jeg skal få lov til å knytte noen betraktninger til denne. Jeg vil da først nevne vedtaket som ble gjort på representantskapsmøtet i januar i år. Som det erindres besluttet vi den gangen å anbefale forbundene å prolongere de gjeldende avtaler, og det ble overlatt til forbundene å ordne prolongasjonen slik de selv ønsket det. De fleste forbund gjorde sine vedtak i forbundsstyret eller landsstyret. Endel av forbundene sendte saken til avstemning blant sine medlemmer. I alle de tilfellene hvor spørsmålet ble sendt ut til avstemning, ble det vedtatt å prolongere avtalene. Det var bare 2 unntak. Det gjaldt Norsk Centralforening for Boktrykere og Norsk Transportarbeiderforbund. Jeg er sikker på at hvis representantskapsmøtet i januar hadde nyttet tidligere praksis og sendt spørsmålet om prolongasjon ut til samtlige forbund til avstemning, ville vi uten tvil fått et stort flertall for prolongasjon.

Representantskapets vedtak og kommentarene til dette forutsatte visse åpninger. Det gjaldt Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund. Ved siden av disse forbund har sekretariatet gitt tillatelse til å si opp tariffavtalene for noen mindre områder.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer har så i år revidert eller opprettet en rekke tariffavtaler, — også med Norsk Arbeidsgiverforening. Vi satte som vilkår for

dette at tvistene måtte løses uten arbeidsstans, og det er også blitt gjort, men selvsagt har vi i enkelte tilfelle måttet true med arbeidsstans.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund sa opp tariffavtalen med Handelens Arbeidsgiverforening, og det lyktes forbundet å få en rekke opprykninger fra lavere til høyere grupper. Dermed ble det gjennomført atskillige lønnsforbedringer.

Så noen få ord om grupper som opererer utenfor Landsorganisasjonen. Jeg tenker da i første rekke på de forbund som er tilsluttet den nye såkalt politisk nøytrale funksjonærorganisasjon, FSO. Denne organisasjon har en formann som selv visstnok synes han er en meget betydelig person. Han uttaler seg ofte til den borgerlige presse. Bl. a. sier han at han hittil har fulgt den samme faglige politikk som Landsorganisasjonens representantskap i januar fastslo. Dette er nå ikke tilfelle. Det forbundet innenfor FSO som er i besittelse av noen kampkraft, har ikke fulgt sin hovedorganisasjons retningslinjer. Det gjelder i dette tilfelle Norsk Styrmannsforening, som i år gikk til aksjon i innenriksfarten. Jeg omtalte denne saken på fagkongressen og skal derfor bare innskrenke meg til å nevne at den ble innbrakt for Lønnsnemnda. Lønnsnemnda avsa kjennelse for at avtalen skulle prolongeres, under henvisning til at de øvrige mannskaper og offiserer i innenriksfarten hadde prolongert sine tariffavtaler. Nå har den samme organisasjon gått til en ny aksjon. Denne gangen gjelder det utenriksfarten. Både Norsk Sjømannsforbund og Det norske maskinistforbund har fulgt representantskapets vedtak og prolongert sine avtaler, og disse gjelder til neste års høst. Styrmennenes aksjon havnet denne gang i Arbeidsretten, og denne kjente deres kollektive oppsigelse ulovlig. Denne kjennelse kom ikke overraskende på oss, som kjenner litt til norsk arbeidsrett. Hvis oppsigelsen ikke var blitt kjent ulovlig, måtte Arbeidsretten ha satt seg ut over tidligere høyesterettsdommer. Jeg nevner bl. a. den som falt i begynnelsen av 30-årene og som var årsaken til at vi gjennom forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening fikk avsluttet en hovedavtale med bestemmelse om kollektiv oppsigelse i arbeidstvister. Hva nå med styrmennene? De truet sist med at de under alle omstendigheter ville gå til aksjon, og nå ser det ut til at de vil gjøre det ved å gå veien gjennom individuelle oppsigelser. Skulle de oppnå noe positivt resultat av denne aksjon, vil vi selvsagt ta spørsmålet opp også når det gjelder våre medlemmer i utenriks fart.

Jeg vil så si litt om prisutviklingen siden januar. Bratteli var inne på dette spørsmålet. Vi har også fått laget en oversikt over prisutviklingen. Når det gjelder totaltallene, er de de samme som Bratteli la fram, men vi har en litt annen systematikk i vår oppsetting. Det er riktig at detaljprisene er gått opp med 2,6 poeng. Vår analyse viser bl. a. at forhøyelsen av trygdepremiene utgjør 0,8 poeng, forhøyelsen av fleskeprisene 0,6 og matvarer for øvrig 0,9 poeng. Så har vi sekkeposten, forskjellige varer, hvor forhøyelsen beløper seg til 0,3 poeng. Når det gjelder matvaresektoren, er det landmannsproduktene som har steget. Vi har jo gitt bøndene skylden for denne stigning. Hvis vi imidlertid ser på engrosprisindeksen, så viser denne at den i dag ikke ligger noe særlig høyere enn på samme tidspunkt i fjor. Likevel er prisene på landmannsprodukter steget. Det må være andre som på en eller annen måte har nytt godt av denne stigningen. Antagelig har avansesatsene i detaljhandelen økt. Ellers vil jeg gi min tilslutning til det Bratteli sa når det gjelder stabiliteten i prisnivået. Det er riktig at det er et meget vanskelig problem i et samfunn som vårt, som har et så sterkt nyansert næringsliv. Dette gjør det ikke så lett å holde et konstant prisnivå over et lengre tidsrom. Dertil kommer at vi her i landet ikke har noen regulering av arbeidskraften. Den er helt fri. Vi har ikke noe stavnsbånd. Ingen myndighet her i landet kan dirigere arbeidskraften, og det skal vi være glad for. Vi vet at lønnsandelen har en vesentlig betydning for prisdannelsen, og denne blir ofte influert av forskyvningene i arbeidslivet. Jeg vil understreke at vi bør foretrekke et litt mer variert prisnivå med større frihet, med fritt valg av arbeidsplass, istedenfor å låse alt sammen fast. Det er riktig at det følger noen ubehageligheter med å opprettholde et fritt arbeidsmarked, men de bør vi heller ta enn å stramme alt for mye inn på forholdene.

Nå står vi overfor den kjensgjerning at samtlige tariffavtaler kan sies opp. Vi har diskutert dette spørsmålet inngående i en rekke sekretariatsmøter. Vi spurte oss selv, og det må dere også gjøre på dette møtet, hvilke muligheter har vi for å gjøre et framstøt som kan bety noe reelt for våre lønninger? Det er nemlig mulig å heve lønningene uten at levestandarden blir hevet. Men det er jo det siste vi er ute etter. Å få en nominell lønnsforhøyelse har liten eller ingen betydning. Det er dette som har vært utgangspunktet for sekretariatets drøftinger.

Bratteli kom inn på stillingen for de utenriksøkonomiske næringene, og jeg vil knytte noen ord til hans betraktninger. Disse næringene er godt representert i sekretariatet, og vi har

der inngående drøftet spørsmålet. — Kan vi gjøre noe framstøt som ikke vil ha skadelige følger for selve beskjeftigelsen? Er marginen så stor innenfor disse grupper at den kan tåle den kostnadsøkningen som en forhøyelse av lønningene og innføring av en del sosiale goder vil medføre, uten at det kommer til uttrykk i høyere priser?

Når vi tar dette utgangspunkt, finner vi meget lett at vi står overfor en meget vanskelig oppgave. Det bildet som Bratteli tegnet av skipsfartens stilling var ikke særlig lystelig. Det er den samme framstilling vi har fått i sekretariatet av Sjømannsforbundets formann.

La meg få nevne en eksportindustri som bergverksdriften. Den er kanskje ikke så betydelig, men den representerer jo noe i vår eksport. Prisene på bergverksprodukter er i løpet av den siste måned falt med ca. 20 prosent. Det må være dette som har ført til at det svenske gruveindustriarbeiderforbundet har proklamerert sin avtale nylig.

Tar vi så for oss hermetikkindustrien, som har vært en meget betydelig eksportindustri, så skal jeg ikke si mange ord om forholdene der. Jeg går ut fra at representantene fra NNN kan fortelle litt om situasjonen. Det faktiske forhold er jo at folkene som arbeider i hermetikkindustrien istedenfor å få hevet lønningene, har et brennende ønske om å få nok arbeidstimer på de lønningene de har i dag.

Vi skal være glad over alt som våre eksportnæringer kan eksportere til utlandet. Hvis vår eksport og skipsfarten svikter, vil vi få et betydelig fall i levestandarden, og direkte vil dette få innvirkning også på hjemmeindustrien.

Når det gjelder den sistnevnte industrien, kan denne deles i to grupper. Den ene gruppen er de bedrifter som har internasjonal konkurranse. Vi har flere representanter for denne gruppen i sekretariatet, men to av de viktigste gruppene er tekstilindustrien og jernindustrien. Til denne tid er det tekstilindustrien som er blitt hardest rammet av den internasjonale konkurransen. Det er fordi tekstilvarer er kommet på friliste. Folkene i denne industrien er redd for at den skarpe konkurransen med utlandet skal føre til at de mister sine arbeidsplasser. Fullt så galt er det ikke i øyeblikket når det gjelder jernindustrien, men også der begynner de nå å merke virkningene av konkurransen. Når den enda ikke har meldt seg med full kraft, skyldes det bl. a. at de norske skipsbyggeriene har hatt en masse skipskontrakter. Men en skal legge merke til at det det siste året ikke er kontrahert noen nye skip ved verkstedene. Derimot har det fore-

kommet endel kanselleringer i den siste tiden. Ikke så mange, men tendensen er der. Også ved utenlandske skipsbyggerier har norske rederier kansellert endel kontrakter. Når det ikke er blitt i så stor målestokk, skyldes det at det er mye vanskeligere i dag enn det var etter første verdenskrig. Vi husker at rederne den gang kansellerte en masse kontrakter da den økonomiske krisen begynte å gjøre seg gjeldende. Dessuten vet vi at spørsmålet om utvidelse av frilistene er tatt opp til fornyet behandling, og de to områder som da er i faresonen, er bekledning og skotøy. Disse er ikke med på frilisten nå. Skulle disse vare-sorter komme på friliste, vil vanskelighetene komme til å melde seg i høy grad.

Dette var noen ord om en del av hjemmeindustrien som har internasjonal konkurranse. Jeg kan hurtig gjøre meg ferdig med den hjemmeindustrien som ikke har noen internasjonal konkurranse. Det gjelder f. eks. bygg- og anleggsvirksomheten og den grafiske industri. Det er imidlertid det å si at en heller ikke for disse områders vedkommende kan kople seg ut av det alminnelige miljø. Alle de som er beskjeftiget i næringer som er utsatt for internasjonal konkurranse er nemlig forbrukere, og det som disse forbrukere har av kjøpekraft, vil også i høy grad influere på denne del av hjemmeindustrien. Bygg og anlegg er i dag i høy grad avhengig av den økonomiske innsats som samfunnet kan gjøre. Den dag staten og kommunene ikke har økonomisk evne til å finansiere f. eks. boligbyggingen, eller at renten skulle gå opp, vil det føre til sterke innskrenkninger og dermed arbeidsløshet i denne industrien.

Så har vi landbrukssektoren. Hvis det er noen gruppe i dette landet som kunne trenge lønnsforhøyelse, så må det sies å være dem som arbeider i landbruket. Timefortjenesten for en jordbruksarbeider på egen kost er i dag kr. 2.60. Riktignok kan de leve noe billigere på landet, men det er ingen som skal komme og si at en timelønn på kr. 2.60 er noe å rope hurra for. Skog- og Landarbeiderforbundet mener ikke at lønnen i landbruket umiddelbart skal heves til det samme nivået som i industrien. Men vi må alle være enig om at det i dag er et misforhold til stede mellom landarbeidernes lønninger og dem som arbeider i industri eller bygg- og anleggsvirksomhet. Hvis nå jordbruksarbeiderne skal få lønnspålegg, så vil sikkert bøndene til gjengjeld ha kompensasjon i form av høyere priser på landbruksvarene. De vil erklære seg helt enig i kravene om høyere lønninger, men kommer til å motsette seg det, fordi de ikke har lønnsevne nok. Lønnsevne kan de etter deres egen mening bare

få ved at prisene på landbruksprodukter stiger. Dermed får vi et høyere prisnivå, og det kan gjøre et lønnstillegg nokså illusorisk.

Til slutt noen ord om de tariffområdene som omfatter stat og kommune. For så vidt det gjelder dem som arbeider i statens produktive foretak og som konkurrerer med lignende bedrifter i det private næringsliv, er saken klar. Der er vi enig om at det er de samme tariffavtaler som skal gjøres gjeldende. Når det gjelder de øvrige som er beskjeftiget i stat og kommune, er lønningene avhengige av samfunnets inntekter, og de fleste inntekter får samfunnet gjennom skatter og avgifter. Alt i alt kan vi si at når vi skal ta hensyn til den økonomiske situasjon i det norske samfunn i dag, så ville det eneste riktige være å foreslå prolongasjon av alle tariffavtaler inntil videre. Vi vet imidlertid at dette ikke er så lett. Spørsmålet er om vi kan tåle en slik belastning organisasjonsmessig. Derfor kom sekretariatet til det standpunkt at vi istedenfor å foreslå prolongasjon, skal gi adgang til oppsigelse av tariffene. Det neste spørsmålet som sekretariatet da var stilt overfor, var om vi skulle ta en fullstendig tariffrevisjon og la forbundene kjøre opp med alle sine krav, uten å ta hensyn til den faktiske situasjon, eller om vi i noen grad skulle avstemme våre krav og dermed forsøke å gjennomføre en begrenset revisjon.

Som dere vil huske behandlet den siste fagkongressen en del av de sosiale tiltak som vi mente burde settes på dagsordenen. Det ble bl. a. gjort vedtak om at forbundene kunne reise krav om lønn for bevegelige helligdager og lønn under sykdom som skyldtes arbeidsulykker. Sekretariatet er av den oppfatning at det er riktig at de forbund som ønsker det, bør reise disse krav ved denne tariffrevisjonen. Om det vil lykkes, er det naturligvis umulig å si noe om. Mesteparten av industrien har ikke lønn for bevegelige helligdager. En antar at gjennomføring av lønn for bevegelige helligdager vil bety en lønnsøkning på noe under 3 prosent. Det samme resultatet er de også kommet til i Danmark. En slik begrenset affære skulle ikke ha noen stor virkning på prisnivået. Det samme gjelder lønn for sykdom på grunn av bedriftsulykker.

På kongressen var en også enig om at en burde forsøke å få arbeidstiden ned for de grupper som i dag ennå ikke har fått gjennomført 48-timersuken.

Endelig kommer så kravet om utjevning av lønnskilnaden mellom kvinne og mann. Stort sett er det ingen skilnad for dem som arbeider i stat og kommuner. Likeledes er det samme lønn

for kvinne og mann i industrien og håndverket, for så vidt det gjelder den faglærte arbeidskraft, men når det gjelder de ikke faglærte, er det stor forskjell i timefortjenesten for menn og kvinner. Det er foretatt endel utjevning innenfor de merkantile yrker i det private næringslivet, slik at ulikheten her ikke er så stor som i industrien. Jeg synes det er rimelig at de forbund som har mange kvinner som medlemmer bør forsøke å få rettet noe på skjevheten i lønnsforskjellen mellom kvinne og mann. Jeg har ingen tro på at en helt kan utviske skillet i én omgang. En må ta det over et lengre tidsrom. Derfor er det et forsøk verdt i år.

Det er også et par andre spørsmål som ble drøftet på fagkongressen, bl. a. lønn under sykdom. Vi har satt i gang arbeid for å få saken utredet, men da spørsmålet er nokså komplisert, vil det ennå ta noen tid før utredningen er ferdig. Enkelte forbund mener at den for deres vedkommende er så godt utredet, at de allerede vil ta saken opp ved denne tariffrevisjonen. Til de forbundsrepresentanter som har nevnt dette for meg, har jeg sagt at hvis det er noen forbund som kan klare å få gjennomført lønn under sykdom i år, så er dette bare bra. Noen enkel sak er det ikke. De store bedrifter kan kanskje gjennomføre lønn under sykdom, men alle småbedriftene vil ha vanskelig for å gjøre det uten at de kommer med i en felleskasse.

Så har vi spørsmålet om forkortelse av arbeidstiden. Fagkongressen vedtok at vi skulle få denne saken utredet. Sekretariatet valte en mindre komité som arbeidet med spørsmålet, men etter kort tid kom vi til det resultat at spørsmålet om 40 timers arbeidsuke er en slik stor reform som vil bety så mye for hele vårt næringsliv, at det derfor bør utredes av en offentlig komité. Sekretariatet har i den anledning gjort henvendelse til Kommunal- og Arbeidsdepartementet, som har erklært seg villig til å oppnevne en komité. Jeg antar at komitéen vil bli oppnevnt i nærmeste framtid.

Spørsmålet om arbeidstidsforkortelse var også oppe til behandling på Den nordiske Samarbeidskomités møte i København i begynnelsen av november. Spørsmålet er like aktuelt i Sverige og Danmark som hos oss. Vi ble her enig om å få en komité på skandinavisk basis til å se på saken, og om det er mulighet for å kunne gjøre et framstøt noenlunde samtidig i de 3 skandinaviske land. Forutsetningen for en forkortelse av arbeidstiden må nemlig være at produksjonen ikke synker, for hvis den synker, betyr det en reduksjon av levestandarden, og det har ikke vært meningen.

Endelig noen ord om de grupper som ligger lavest i forhold til det alminnelige lønnsnivået. Når jeg snakker om lønnsnivået, mener jeg dermed så vel timelønn, akkordarbeid, skifttillegg og overtidarbeid, — i det hele tatt alt som går inn som lønnsinntekter i statistikkene. Det gjelder først og fremst næringsmiddelindustrien og en del av den industrien som har konkurranse med utlandet, blant annet tekstil- og hermetikkindustrien.

Når det gjelder næringsmiddelindustrien, kan en si at den er blitt deklassert. Vi hadde før krigen grupper som lå relativt høyt i lønn, men som nå er kommet under det alminnelige lønnsnivået. Årsaken til dette er vel at priskontrollen har vært strengest innenfor denne industrien, og fordi en visste at hvis lønningene i denne gruppen gikk opp, så ville det føre til at prisindeksen også gikk opp. Jeg var for en tid siden på et møte og drøftet disse tingene sammen med folk fra NNN, og ble spurt om hvorvidt jeg trodde at de øvrige grupper ville akseptere lønnsforhøyelser i næringsmiddelindustrien, med dermed følgende økning av prisene, uten at de andre grupper skulle kreve kompensasjon. Til dette måtte jeg svare at det trodde jeg ikke.

Hvordan er så stillingen i våre naboland? Vi vet at svenskene gjorde opptakt til en meget omfattende lønnsrevisjon i begynnelsen av dette året. De sa opp praktisk talt alle tariffavtaler og stilte en rekke krav. Men hvordan ble avslutningen? Så å si over hele linjen ble det prolongasjon, og dette ble utbasunert som litt av en seier, fordi arbeidsgiverne på sin side hadde stilt krav om lønnsreduksjoner. De fikk én konflikt, og det var innenfor næringsmiddelindustrien. Etter en relativt lang og hard konflikt fikk de gjennomført noen kroners forhøyelse av ukelønningene, men da de etterpå gjorde opp status, fant de ganske sikkert ut at konflikten egentlig ikke lønte seg. Jeg vil ikke hermed ha sagt at det var uriktig å ta konflikten, og jeg vil heller ikke gi uttrykk for den oppfatning at en konflikt i og for seg er uriktig fordi om den ikke fører til noe positivt resultat. Situasjonen kan ligge slik an at en kan være nødt til å ta en konflikt, selv om utsiktene er de dårligste. Som nevnt ble prolongasjonslinjen ellers fulgt av de fleste andre forbund, og denne linje synes det også å være stemning for ved dette årsskiftet. Jeg snakket så sent som for et par uker siden med formannen i det svenske metallarbeiderforbundet, og han sa da at han ville gå inn for prolongasjon, og av avisene ser vi i dag at forbundet overfor arbeidsgiverne har foreslått prolongasjon av tariffavtalene.

I Danmark har de lagt opp til en omfattende tariffrevisjon

til neste år. Det ble også gjort i 1952, og resultatet den gang var at de fikk gjennomført 3 ukers ferie, som vi har hatt i flere år nå, men grunnlaget for denne 3 ukers ferie er ikke så godt som hos oss. Dessuten fikk de fra 5—8 øre i lønns tillegg, men ikke noen økning i akkordsatsene. Danskene har nå fremmet forslag om forkortelse av arbeidstiden til 45 timers uke, men ennå er det store grupper i Danmark som ikke har fått 48-timers-uken, bl. a. det danske landbruket.

Når det gjelder vår tariffrevisjon, må vi være klar over at vi har en meget sterk motpart i Norsk Arbeidsgiverforening. Hvilket standpunkt denne organisasjon vil ta, vet vi ikke noe sikkert om i dag. Ingen av Arbeidsgiverforeningens tillitsmenn har uttalt seg offisielt til oss, men vi vet at da Arbeidsgiverforeningens sentralstyre i februar i år tok stilling til spørsmålet om prolongasjon av avtalene, var det endel av gruppene som gjerne ville ha oppsigelse av sine tariffavtaler. Derfor må vi regne med at når de forbund som beslutter seg for å gå til oppsigelse av tariffene kommer til forhandlingsbordet, kan det ligge forslag om lønnsreduksjon på bordet. Jeg sier ikke dette for å skremme, men vi bør heller ikke nære noen illusjoner om at vi skal kunne gjøre store framstøt ved denne tariffrevisjonen.

Så endelig noen merknader til innstilling II, som jeg gjør spesielt oppmerksom på ikke skal offentliggjøres.

Det er en fortrolig melding, og vi forsøker her å trekke opp visse retningslinjer for hvordan tariffkravene skal behandles. Innstillingen lyder slik:

«Under henvisning til representantskapets vedtak, og i samsvar med § 9, punkt 2, i Landsorganisasjonens vedtekter, vil representantskapet uttale:

Forbundene må i hvert enkelt tilfelle nøye vurdere de prismessige virkninger og virkningene på sysselsettingen av de tariffkrav som reises ved en eventuell oppsigelse av tariffavtalene.

For de tariffområder hvor en finner det nødvendig å foreta en heving av lønningene, må kravene begrenses til grupper som ligger lavt i forhold til den gjennomsnittlige timefortjenesten. Der hvor fortjenesten i akkord ligger på høyde med den gjennomsnittlige fortjeneste i industrien, bør det ikke kreves generell forhøyelse av akkordene. I de tilfelle hvor forbundene sier opp tariffavtalene, tilrådes de, i den utstrekning de anser det nødvendig, å innhente bemyndigelse til å godta et foreliggende forhandlingsresultat eller meglingsforslag, uten å forelegge det til avstemning.

Det er av vesentlig betydning for opprettholdelse av levestandarden at de kommende tariffrevisjoner kan avvikes uten omfattende forstyrrelse av arbeidsfreden. Så vel de enkelte forbund som sekretariatet må ta hensyn til dette i sine vurderinger.

Som den økonomiske utvikling kan ventes å arte seg i tiden fram-

over, og i betraktning av det omfang tariffrevisjonene har fått i de senere år, bør forbundene overveie å slutte nye tariffavtaler for mer enn ett år, eventuelt med reguleringsbestemmelser.»

Avsnitt nr. 2 i denne innstillingen inneholder en henstilling til forbundene om nøye å vurdere de virkninger som eventuelle krav vil ha på sysselsettingen. Det neste punkt er nærmest en tolking av siste avsnitt i innstilling I, som ligger på representantenes bord. Det blir her pekt på at vi skal innskrenke den lønsmessige revisjonen til de tariffavtaler som ligger lavt i forhold til det alminnelige lønnsnivået, og med lavt mener sekretariatet ca. 20 øre eller mer under gjennomsnittsfortjenesten i industrien. En bør heller ikke ta opp spørsmålet om noen generell heving av akkordsatsene. Dette er i grunnen ikke noe nytt. Vi har tidligere gått fram på samme måten at vi bare har behandlet selve timelønningene og ikke rørt ved selve akkordsatsene.

Det siste punkt i dette avsnitt inneholder en henstilling til forbundene om å innhente bemyndigelse på forhånd om å godta et eventuelt forhandlingsresultat eller meglingsforslag over bordet. Dette er heller ikke noe nytt. Endel forbund har brukt denne metoden flere ganger tidligere, endel forbund har en slik bemyndigelse uten å spørre medlemmene, men de som ikke har bemyndigelsen, bør innhente denne på forhånd.

I Sverige er jo forholdet at forbundsledelsen og tariffrådet kan vedta eller forkaste et forslag. Hos oss er det regelen i de fleste forbund at forbundsstyret kan si opp en tariffavtale uten at det er forelagt medlemmene.

Vi sier også i dette avsnittet at det har betydning at de kommende tariffrevisjoner kan gjennomføres uten forstyrrelser av arbeidsfreden. Det er særlig ett tariffområde hvor faren er stor. Jeg sikter til tariffene for losse- og lastearbeidet og landtransporten. En arbeidsstans innenfor disse to tariffområder betyr at de fleste av samfunnets funksjoner stopper opp, og konflikten får derved karakter av en generalstreik. Det vil ikke noen regjering, uansett hvilken politisk farge den har, rolig kunne se på. Derfor må en være innstilt på at hvis en ikke oppnår enighet gjennom forhandling og meglingsforhandling og arbeidsstans skulle bli aktuell, kan samfunnet komme til å gripe inn og kreve tvisten avgjort uten arbeidsstans. Jeg vil derfor sterkt framheve hvilken stor betydning det vil ha hvis det blir tariffoppsigelse i dette området, at en kan finne fram til en ordning uten å blande samfunnets organer inn.

Også for andre grupper foreligger det muligheter for konflikt.

Jeg tenker da i første rekke på den private rutebildrift utenfor Oslo. Her krever Transportarbeiderforbundet samme lønnsvilkår som i dag betales ved Norges Statsbaners bussdrift. Det er etter min mening et rimelig lønnskrav, og hvis ikke konflikt kan unngås på dette kravet, så får vi ta den.

Dette er hva jeg kan si om situasjonen i år. Jeg tror at dette vil bli det vanskeligste tariffoppgjør etter krigens slutt. Mange ting tyder på at den langvarige høykonjunktur vi har hatt nå er ferdig, og at vi begynner på reisen nedover bølgedalen, og da er det ikke lett å gjøre noe framstøt. Vi får imidlertid håpe på at det vil gå bra, og at de eventuelle tariffrevisjoner vi får, vil bli til gagn for våre medlemmer og til beste for samfunnet.

Jeg anbefaler sekretariatets forslag.

Formiddagsmøtet ble avsluttet kl. 13.40.

Ettermiddagsmøtet kl. 15.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble referert av sekretær Alf Andersen og godkjent uten merknader.

Formannen la fram en liten redaksjonell endring i innstillingen. (Rettelse er foretatt i innstillingen som ble referert av formannen.)

Ordsiftet.

Karl Furuskjæg, Norsk Kommuneforbund: Da jeg forlangte ordet spurte formannen meg om det var føreren for opposisjonen som meldte seg. Jeg vil ha meg frabedt en slik betegnelse. Jeg er bare fører for min egen oppfatning. Jeg har ikke noe særlig å bemerke til den utredning som finansminister Bratteli og formannen har gitt. Det er bare en ting jeg har lyst til å peke på. Jeg synes nok at sekretariatet i sterkere grad burde ha understreket medlemmenes interesser som forbrukere. Det står i innstillingen at når en skal gå til oppsigelse av tariffene må det være for å bedre lønnsvilkårene for enkelte yrker eller bransjer som ligger lavt i forhold til det alminnelige lønnsnivået. Jeg skulle tro at det blir forskjellige tolkninger av denne passus i innstillingen. For vårt forbunds vedkommende, Kommuneforbundet, må det vel kanskje sies at vi ligger på eller over det alminnelige lønnsnivået, men derom er meningene delte. Jeg deltok for et par dager siden på et møte av kommunefolk her i Oslo, og her ble det brukt temmelig kraftige uttrykk. Det var

dem som sa at kommunefolkene lå på sultegrensen. Vi behøver kanskje ikke ta sånne uttalelser så høytidelig. Vi vet at folk i Norge i dag i full stilling på ingen måte lever på sultelønn. Det finnes imidlertid så å si i alle forbund noen grupper som har dårlige lønnsvilkår, og det er mange skjevheter som må rettes opp. Derfor blir det også nå adgang til å si opp overenskomstene for å ordne nettopp med slike forhold.

Når jeg mener at sekretariatet ikke har understreket LO-medlemmenes interesser som forbrukere i tilstrekkelig høy grad, så gjør jeg dette på bakgrunn av den prisstigningen på 4 prosent som faktisk har funnet sted. Det sies riktignok at det til gjengjeld har skjedd en viss lønnsglidning, og for endel grupper er det vesentligste av denne prisstigningen dekket ut på denne måten. Det er også slik at de skattelettelsene vi har fått har betydd mye for LO-medlemmene. Stort sett kan vi si at vi befinner oss på det samme økonomiske plan som da overenskomsten ble revidert siste gang. Dette er således utgangspunktet. Hva kan vi nå få gjort? Vi vet at våre medlemmer gjerne vil ha flere penger i pungen sin. Det er nå engang en primitiv menneskelig egenskap, og det er kanskje ingen dårlig egenskap heller. Men hvordan skal vi oppnå dette? Kan vi få en bedre levestandard ved å øke lønningene? Alle er vel klar over i dag at en lønnsøkning vil føre til prisstigning. Og skattefuten skal jo også ha sitt. Stillingen vil da bli den at etter tariffrevisjonen vil vi sitte igjen med en like tom pengepung som før.

Vi må da spørre oss selv om det fins en annen og mer positiv måte å bedre levestandarden på? Jeg tror at vi før eller senere må forsøke å ivareta vår stilling som forbrukere. Etter min mening burde det være visse muligheter på dette området. Det burde være mulig å få senket kostnadsnivået noe. Lønnstillegg teller ikke noe, men enhver prisnedsettelse vil øke reallønnen. Det er kanskje ikke noe populært å fremme en tariffrevisjon på dette planet, men etter min mening vil medlemmene på lang sikt ha bedre utbytte av en slik ordning.

Einar Strand, NNN: Hvis vi kunne oppnå å senke prisnivået, ville nok medlemmene ha gått med på prolongasjon. Jeg tror at vi bør gjøre noe på dette området. Framlegget fra sekretariatet innbyr til en åpen tariffrevisjon, og det vil kanskje bli temmelig kostbart både for medlemmene og for samfunnet. Jeg tror sekretariatet burde ha satt noe inn på å få nedsatt omsetnings-skatten. Jeg er forberedt på at Finansministeren da ville spørre: Hvor skal vi så ta pengene fra? I denne sammenheng mener jeg imidlertid også at vi bør se på de utgiftsposter vi har og under-

søke om disponeringen av alle midler, f. eks. i forsvarssektoren, er forsvarlig. Er det ikke muligheter for å finne en bedre utnyttelse av midlene her? Vi er enig om at vi trenger et effektivt forsvar, men det er sterk tvil blant folk om de store bevilgninger blir rasjonelt utnyttet. Disse problemer burde tas opp til nøktern vurdering, og jeg tror vi ville komme lenger fram på den veien, enn å ta en åpen tariffrevisjon som vil koste samfunnet atskillige summer.

Det er riktig, som det står i innstillingen, at enkelte grupper ligger lavt lønnsmessig og at det kan være nødvendig å bringe dem opp på det alminnelige lønnsnivået. Det er helt korrekt som formannen sa, at dette er tilfelle bl. a. med hermetikkindustrien, men der er likevel problemet at hvis arbeiderne kunne få full beskjeftigelse, ville de ta prolongasjon, tross de lave lønninger. Den lønnsmessige utvikling i næringsmiddelindustrien har stagnert på grunn av den sterke kontrollen med priser og avanser. Vi er på en måte blitt gjort ansvarlige for at prisnivået ikke skulle gå opp, men jeg tror ikke at vi lenger kan regne med at arbeiderne i denne bransjen fortsatt vil resignere. Situasjonen for arbeiderne i denne bransjen er faktisk blitt slik at de ikke har råd til å kjøpe de matvarer de selv produserer. For oss betyr sekretariatets innstilling at det blir tariffrevisjon all over i vårt forbund. Det beste oppgjøret for oss ville imidlertid være om kostnadsnivået kunne bli presset ned, slik at vi slapp store tariffbevegelser og på den måten unngikk forstyrrelser for eksportindustrien. I denne sammenheng vil også jeg peke på omsetningsavgiften. Det har vært nevnt at en her burde gå over til en gradering, f. eks. at man fritok forskjellige viktige forbruksartikler som husgeråd m. v. for omsetningsavgift. Etter min mening skulle ikke dette by på så store vansker. Hvis imidlertid dette teknisk ikke lar seg gjøre, så måtte det kunne gå an å senke den alminnelige omsetningsavgiften f. eks. fra 10 til 5 prosent. Det burde også være mulig å få utgiftene til forsvaret ned — så vel det militære som det sivile forsvaret.

Finansministeren nevnte at skipsimporten ville kreve så store beløp. Jeg har ikke så god greie på skipsfartsspørsmål, men det forekommer meg at det kan bli nokså problematisk med nytten av disse investeringene hvis vi får store opplegg av skip. Alt i alt kan vi si at den linjen som er lagt opp av sekretariatet for så vidt er grei for NNN, men det er ikke tvil om at den vil bety et press på kostnadsnivået.

Alfred Nilsen, sekretariatet: Som tillitsmann i fagorganisasjonen kommer vi ofte opp i vanskelige dilemmaer. LO er blitt en

tallmessig stor organisasjon. Mens den før besto av en mer ensartet og sterkt industriarbeiderbetont medlemstokk, er det etter hvert kommet til flere nye grupper. I vår tariffpolitikk har det blitt et stadig sterkere behov for differensiering. På den måten tariffoppleggene har vært ført i de senere år har det imidlertid blitt liten plass for differensiering. Det hele er blitt koplet sammen, og de enkelte forbund har hatt liten eller ingen bevegelsesfrihet. Vi har ikke fått anledning til å rette opp skjevheter. Det er vanskelig når alle skal tas under en kam. Under disse omstendigheter har det så lett for å oppstå misnøye og uro ute blant medlemmene. Det var atskillig enklere før krigen. For å få flyttet opp de grupper som lønnsmessig lå lavt, appellerte vi til solidariteten. Nå blir det også appellert til solidariteten, men bare i den hensikt at medlemmene skal resignere. Vi tillitsmenn må stå ansikt til ansikt med våre medlemmer, og det er ikke alltid så lett å forklare disse stadige appeller om resignasjon. Lysten til aksjoner for å bedre lønnsvilkårene blir stadig sterkere. Det er ingen som ønsker konflikt for konfliktens egen skyld, men vi kan ikke i lengden ta prolongasjon etter prolongasjon uten at det blir rettet på lønns- og arbeidsvilkårene. Det dreier seg jo ikke bare om måneds-, uke- og timelønn. Det er også nye lønnsystemer i emning, men hvis vi ikke får adgang til å prøve disse tingene ved en tariffrevisjon, har misnøyen lett for å bre seg. Våre organisasjoner er gått over fra å være aktive organisasjoner til å være passive institusjoner. LO er blitt en maktfaktor i samfunnet. Den må ta hensyn og vise ansvar, men jeg mener at vi nå også må begynne å rette blikket innad.

Jeg vil gjerne ha sagt dette på vegne av funksjonærene. Vi ønsker ikke at funksjonærene skal innta noen særstilling. Vi må være lydhøre overfor de krav om en mer nyansert lønnspolitikk som blir reist. Sekretariatets innstilling blir fortolket slik at det skal bli adgang til å si opp tariffene for at vi kan forsøke å få rettet opp visse skjevheter. Jeg er enig i innstillingen, men jeg har ikke ansvaret for den endelige formulering. I sekretariatsmøtet i går ble det overlatt til administrasjonen å finpusse innstillingen, men det er ett punkt, nemlig siste setning i 5. avsnitt jeg skulle ønske en annen formulering på. Denne setningen lyder slik: «Reallønnsøkningen i det samme tidsrommet synes å være noe større for de fleste funksjonærgruppene.» Det er godt mulig at dette statistisk er riktig, men jeg tror ikke det er taktisk klokt å ha en slik setning med, fordi det uten tvil vil bli bestridt av funksjonærene.

Konrad Nordahl: Det som står der er en kjensgjerning.

John Wivegh, sekretariatet: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si noe særlig, da jeg jo har vært med på sekretariatets innstilling. De korte bemerkninger Konrad Nordahl kom med om bygningsindustrien, gjorde det imidlertid nødvendig for meg å gi noen kommentarer. Hvis sekretariatets innstilling skal fortolkes etter sin ordlyd, ville det ikke bli adgang for vårt forbund å foreta noen revisjon. Jeg vil i den sammenheng gjerne peke på at vi i 1952 påbegynte en omvurdering av akkordavtalen for å bringe den i samsvar med den tekniske utvikling i bygningsbransjen. Det er nødvendig at vi må få anledning til å fortsette dette arbeidet, slik at vi kan foreta visse reguleringer. Det kan bety både opp og ned for lønningenes vedkommende. Det er imidlertid påtrengende nødvendig for oss å få avsluttet denne omvurdering. Vi kan ikke fortsatt finne oss i den voldsomme kritikk som kommer fram offentlig over at bygningsarbeiderne fordyrer boligbyggingen. I 1952 besluttet vårt landsmøte å fortsette de revisjoner som ble påbegynt i 1952, og vi håper at det kan bli plass for dette innenfor vedtaket.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at vårt forbund har grupper, bl. a. sagbruksarbeiderne, som ligger 30 til 35 øre under den gjennomsnittlige fortjeneste i industrien. Hva er årsaken til denne skjeve utvikling? Det er ikke bare strengere prisbestemmelser, men det skyldes vel kanskje like mye at enkelte grupper helt slavisk og lojalt har fulgt det som er blitt fastslått i tariffen og på ingen måte har hatt noen lønnsglidning. Disse grupper må få sine lønnsvilkår rettet opp.

Jeg vil også si et par ord om selve avslutningen av tariffrevisjonen som kanskje kan komme til å by på vanskeligheter. Det ble nevnt av Konrad Nordahl at det var tegn som tydet på at arbeidsgiverne ville møte med krav om lønnsreduksjoner. Han varslet både det ene og det andre og nevnte bl. a. mulighetene for reduksjonskrav i byggefagene. Vi får jo avvente disse kravene, men jeg tror ikke at vi bør overlate til Norsk Arbeidsgiverforening alene å bestemme hvordan status skal være. Når vi kommer fram til tariffrevisjonen tror jeg nok at Norsk Arbeidsgiverforening nå som før vil være villig til å drøfte problemene på en saklig og nøktern måte.

Som medlem av sekretariatet er jeg enig i den innstillingen som er lagt fram og i de vurderinger som er gitt her. Jeg har oppfattet sekretariatets vedtak slik at vi anser det umulig å bedre levestandarden ved en generell lønnsforhøyelse. Vi har selvsagt ikke noe mot at f. eks. omsetningsskatten blir skåret ned eller helt opphevet. Det er imidlertid et så stort problem at det ikke

har noen aktuell interesse i dagens situasjon. Når det gjelder forsvarsproblemene, som Strand har nevnt, er også det et så omfattende problem at jeg ikke tror at vi kan bli ferdig med det i løpet av dette representantskapsmøtet.

Bjarne Dahlberg, Norsk Baker- og Konditorforbund: Spørsmålet om omsetningsavgiften har vært berørt av noen av de som har deltatt i ordskiftet. Også Bratteli var inne på omsetningsavgiften, og jeg vil gjerne notere at det er første gang Bratteli har lagt fram et klart standpunkt i denne saken. Det kan imidlertid være delte meninger om denne avgiften. Vi vet at den rammer de dårligst betalte sterkere enn de som har gode inntekter. Den virker faktisk progressivt. Bratteli nevnte et eksempel om en mann som kjøpte en bil til 15 000 kroner. Det er ingen alminnelig arbeider i dag som kan kjøpe seg slik bil. Derimot er alle de matvarer og forbruksartikler man trenger belagt med omsetningsavgift, og det er det som teller. Som varamann til sekretariatet har jeg delvis vært med på dette opplegget, og i store trekk er jeg enig i det. Spesielt er jeg enig i at de grupper som ligger lavt i forhold til det alminnelige lønnsnivået, må få anledning til å bedre sine lønninger. Dette gjelder ikke minst håndverksfagene. Vårt håndverk f. eks. lå før relativt høyt, men er kommet på et meget lavt nivå i dag. I sin motivering for forhøyelsen av brødprisen sa Bratteli at det ikke gikk an å pålegge bedrifter å framstille varer som ikke ga noen fortjeneste. Like urettferdig er det at de arbeidere som produserer varene skal li for dette. Det blir hevdet at kooperasjonen burde overta brødbakingen, men når vi forhandler med de kooperative bedrifter om en økning av lønningene, legger også de fram sine regnskaper som viser at de ikke tjener noe på denne produksjon. Det er blitt gjort mye blåst omkring økningen av brødprisene. Aftenposten hadde forleden en artikkel hvor de pekte på de uhyggelige svingningene i brødprisene. Det faktiske forhold er at forhøyelsen av brødprisen bare betyr 0,12 poeng på indeksen. For en indeksfamilie representerer denne prisforhøyelsen 20 øre pr. uke. Jeg tror at en overvurderer dette med prisforhøyelsen på levnetsmiddelvarene.

Jeg gir min tilslutning til sekretariatets forslag, men jeg understreker at det innebærer at visse grupper, bl. a. i næringsmiddelindustrien, må få anledning til å rette på enkelte skjevheter. Jeg er enig i at det her ikke blir tale om noen generelle lønnsreguleringer, for da er det ikke til å unngå at det får utslag i prisene.

Bernh. Berntsen, Bergen og Fylkenes faglige Samorganisa-

sjon: Det som må danne utgangspunktet for denne tariffrevisjonen må være full sysselsetting. Det har for øvrig vært utgangspunktet for hele vår lønnspolitikk etter krigen. På denne linjen har vi også oppnådd ganske store ting. Endel av våre næringer, skog og jordbruk og også fiskeriene, er kommet inn i ordnede forhold. Vi kan faktisk si at det har vært en utvikling fra kaos til orden. Det er en kjensgjerning at det har skjedd en jamnstilling innenfor jordbruksnæringen. De største jordbrukere har fått statens hjelp til å bygge ut sine omsetningssentraler. Det vi nå må kreve er at staten også hjelper småbrukerne. Storbøndene må vise solidaritet, og ikke bare kreve tillegg i prisene når jordbruksarbeiderne får sine lønnsvilkår bedret.

Det er vel riktig som Konrad Nordahl sa at vi nå har nådd toppen på konjunktturene. Vi står muligens overfor en nedgangsperiode, og det er på denne bakgrunn vi må ta hele situasjonen opp til vurdering. I den sammenheng er det nødvendig at vi strammer kontrollen med avansesatsene. Hvis vi hadde hatt en godt utbygd forbrukerorganisasjon, ville dette arbeidet falt mye lettere. Det er snakket om at det ikke lønner seg å bake brød her i landet. Nei, så lenge denne bransjen drives urasjonelt, så lenge er den ulønnsom. Bøndene får statsstøtte til sine foredlingsanlegg, og de har fått en monopolstilling av den grunn. Det er nå på tide at staten trer støttende til når det gjelder alle andre foredlingsanlegg. Dessuten må omsetningen rasjonaliseres. Vi har altfor mange butikker og for mange omsetningsledd. Disse må skjæres vekk. Vi må ta næring etter næring. Først og fremst må vi sørge for å skaffe oss en skikkelig forbrukerorganisasjon. Arbeiderbevegelsen har i altfor liten utstrekning beskjeftiget seg med dette problemet. Hva hjelper det å snakke om å få prisene ned, når vi ikke gjør noe selv.

P. Ødegård, Norsk Treindustriarbeiderforbund, trodde ikke at et hvert lønnstillegg ville slå ut i prisforhøyelse. Det er en rekke bedrifter som holder priser som er høyere enn nødvendig. Jeg tror heller ikke at tariffrevisjonen vil influere på sysselsettingen, hvis vi kan holde eksporten og importen oppe på et rimelig nivå. Vi i vårt forbund har eksempler på at utenlandsk konkurranse kan drive prisene ned. Det er i den senere tid blitt innført instrumenter fra øststatene som er betydelig billigere enn de norske instrumentene. Nå har også prisene på de norske instrumenter falt tilsvarende. Nå kan det jo også være at de tollsatser vi har ikke er ajourført. De har gjeldt i 20—30 år, og det er skjedd en rekke forandringer i produksjonsforholdene i løpet av disse årene.

Jeg hørte med interesse på Finansministerens redegjørelse. Hans stilling er sikkert ikke misunnelsesverdig, og han må vel også gi uttrykk for det offisielle standpunktet. Militærutgiftene er nevnt i diskusjonen, og jeg vil i den sammenheng peke på at det er under drøftelse å forlenge øvelsestiden til 18 måneder. Dette vil vel bety en ytterligere belastning, fordi det vel ikke vil overflødiggjøre helt repetisjonsøvelsene. Det er en uhyggelig utvikling vi er vitne til når det gjelder framstillingen av ødeleggesvåpen. Jeg er redd for at når vi får brukt opp de 3 milliarder som er bevilget til utbyggingen av vårt forsvar, vil mesteparten av materiellet være verdiløst, fordi det er funnet opp enda mer effektive ødeleggesvåpen. Vi kan ikke vente at arbeiderklassen vil godta et slikt forhold i lengden.

I innstilling nr. 2 om de indre retningslinjer ved behandlingen av tariffkrav heter det: «I de tilfelle hvor forbundene sier opp tariffavtalene, tilrådes de, i den utstrekning de anser det nødvendig, å innhente bemyndigelse til å godta et foreliggende forhandlingsresultat eller et meglingsforslag uten å forelegge det til avstemning.» Men hvis nå et forbundsstyre vil forkaste et forhandlingsresultat eller et meglingsforslag? Skal vi innhente bemyndigelse til dette eller skal vi gjøre det på egen hånd? I vårt forbund vedtok vi en gang et meglingsforslag over bordet, men det vakte stor misnøye blant medlemmene, og vi kommer neppe til å innlate oss på det flere ganger.

Ingvald Haugen, sekretariatet: Jeg vil anbefale det forslaget som foreligger, og jeg forutsetter at det blir vedtatt. Sekretariatet får jo i neste omgang til oppgave å skifte sol og vind når det gjelder de tariffkrav som skal fremmes, og det ligger i vedtaket at det skal vises lojalitet fra forbundenes side. Det har vært snakket om ønskeligheten av å senke prisene, og i den sammenheng vil jeg peke på et forhold i forbindelse med de synkende frakter. Det har skjedd ting som gjør at vi med rette kan spørre: Hvordan kan det ha seg at prisene på innførte varer ikke går ned når fraktene synker? Hvis vi setter fraktene i 1948 lik 100, så utgjorde disse i 1949 82.9 poeng, i 1950 65.6, for så i 1951 å gå opp i 147.1 og i 1952 til 224.2. I disse to årene fikk vi også en kraftig prisstigning. Det ble sagt at fraktene influerte på prisene fordi råvareimporten fikk en sterkere belastning. Nå i dag ligger imidlertid fraktene nede i 63 poeng. Hvordan kan det ha seg at denne fraktnedgangen ikke er slått ut i prissenkninger? Jeg hadde lyst å spørre Finansministeren om dette. Det kunne interessere å få vite hvorfor ikke de billigere frakter gjør varene billigere.

Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Det er ikke nødvendig for meg å holde noe langt foredrag om de dårlige lønninger i Skog og Land. Formannen har allerede gitt en helt tilfredsstillende forklaring på dette forholdet. For oss er bare spørsmålet dette: Hvordan skal vi få de andre forbund til å akseptere at skog- og landarbeiderne gis muligheter til å bedre sine lønns- og arbeidsvilkår? Nordahl stilte problemet slik: Høyere lønninger i skog- og landbruket, vil føre til krav fra bøndene om høyere priser. Jeg for min del følger meg overbevist om at det fins en margin for lønnsforhøyelser hos endel større gårdbrukere uten at prisene blir forhøyet. På den annen side vet vi at de middelstore og mindre bruk ikke har en lønns- evne som kan dekke selv de tariffsatser vi har i dag. Vårt forbund er for så vidt i et dilemma. Vi har de fleste medlemmer på de store bruk, men vi har også medlemmer beskjeftiget på de mindre bruk, og vi må ivareta alle medlemmenes interesser. Vi kommer ikke utenom prisforhøyelser hvis vi skal gå opp med lønningene. Formannen opplyste at han hadde hørt at vi i Skog og Land stilte krav om en forhøyelse på 30 øre timen. Det er riktig at vårt tariffråd og landsstyret har uttalt seg i den retning, men administrasjonen har fått i oppdrag å utforme kravene nærmere. Vi har imidlertid av lojalitet ikke sagt noe om dette og heller ikke offentliggjort noe om det. Vi har villet avvente representantskapsmøtet. Vi kommer antagelig til å stille krav om 25 øre. Det er et alt for rimelig krav. Vi kommer da opp i en timelønn på 2.85. Vi må imidlertid være klar over at dette vil bety at bøndene da vil forlange et tillegg i prisene som vil beløpe seg til 115 millioner kroner.

Jeg hørte at Dahlberg uttalte at forhøyelsen av brødprisen var nødvendig av hensyn til de som arbeider i bakerfaget. I jordbruket er forholdet mer komplisert. De som får prisforhøyelser i jordbruket er fortrinsvis de store gårdbrukere. De mindre jordbrukere og småbrukerne som egentlig trengte det best får lite eller ingenting. Storparten av de pengene som kommer i form av prisforhøyelse går til dem som alt har lønns- evne fra før.

Vi i Skog og Land har vært lojale og har resignert gang på gang. Nå har det imidlertid begynt å melde seg en nagende tvil om det har vært riktig å innta en så lojal holdning. Kommer vi fram til noen løsning av vårt lønnsproblem på denne måten? La oss håpe det, la oss håpe at vi ved denne tariffrevisjonen kan få en utjamning slik at også skog- og landarbeiderne får en bedring, selv om vi ikke kommer opp på industriarbeidernes nivå.

P. Ødegård snakket om prisene på musikkinstrumenter og brukte i den sammenheng betegnelsen normal pris. Hva menes det egentlig med normale priser? Hva er f. eks. normal pris på 1 kg fleisk? Jeg vil i den forbindelse minne om hva Haakon Lie engang sa på et kurs: Vi er så merverdige vi mennesker. Når vi kommer på en restaurant og skal kjøpe et måltid mat, så gransker vi kartet meget omhyggelig for å finne noe riktig billig. Skal vi derimot ha en flaske vin, ser vi ikke på prisen engang. Og hvordan reagerer våre kvinner? Når kona er med mannen ut og skal kjøpe dress, da tar hun det ikke så høytidelig med prisen, bare mannen får en fin dress som mannen tar seg godt ut i. Men når melkeprisen stiger ett øre eller to, da blir det straks mye skrik.

Det ble sagt av Nordahl at vi skulle være forsiktig med å angripe bøndene. Jeg er enig med ham i det, skjønt jeg ikke selv kan si meg fri for å ha angrepet bøndene kraftig mange ganger. Vi vet at bøndene i dag får ca. kr. 5.00 pr. kg for å produsere fleisk, men når vi skal kjøpe det i forretningene koster det mer enn dobbelt så mye. Det koster faktisk mer å omsette flesket enn hva bøndene får for å produsere det. Jeg tror at den forbrukeraksjonen som ble satt i gang her i Oslo i forbindelse med fleskeprisen var lite gjennomtenkt, og jeg tror at den har hatt store skadevirkninger utover på landsbygda. Den har skapt et mentalt grunnlag for bøndene for et framstøt ved neste stortingsvalg.

Nils Nilsen, NNN, Oslo, syntes at en hadde ført den solidariske lønnspolitikken altfor langt. I margarinindustrien f. eks. har det ikke vært noen forhøyelse i ukefortjenesten i de senere år. Den eneste øking i lønningene har vært et produksjonstillegg på 12 kroner pr. uke. Derimot har margarinfabrikkene fått et tillegg i prisene på 15 øre. Margarinfabrikkene påstår at de tapte 11 øre på å produsere 1 kg margarin. De kooperative margarinfabrikker tjente imidlertid penger, selv om de betalte bedre lønninger. Likevel fikk de private margarinfabrikker godtatt sine kalkyler i Prisdirektoratet, og av de 15 ørene ga de kjøpmennene bonus på 4 øre pr. kg. Det har også vært gjennomført en meget sterk rasjonalisering i margarinindustrien. Den har ført til at antallet av arbeidere er skåret ned fra 1240 til 640, samtidig som produksjonen er steget til mer enn det dobbelte. Arbeiderne på sin side har ikke fått noen kompensasjon. Vi ligger nå 20 øre under det alminnelige lønnsnivået. Det er vanskelig å komme tilbake til margarinarbeiderne i dag og snakke om prolongasjon.

Elias Volan: Det er et spørsmål som jeg gjerne vil nevne i forbindelse med den forestående tariffrevisjonen. I vårt tariffsystem fikk vi i sin tid innført den bestemmelse at ikke faglærte skulle ha full lønn når de hadde fylt 19 år. Denne bestemmelse fikk vi i 1911 eller 1913. Resonnementet den gangen var at når en gutt var 19 år, så kunne han teoretisk sett være faglært. Dette forholdet har imidlertid endret seg i de siste årene. I dag vil en ungdom ikke kunne oppnå å bli faglært før han er 21 eller 22 år. Derfor virker denne gamle bestemmelsen i vårt tariffsystem helt urettferdig i dag. Den virker slik at ungdommen ikke lenger anser det for nødvendig å utdanne seg i et fag, når de alt i 19-årsalderen kan oppnå praktisk talt den samme lønn som de faglærte. Tror noen at vi kan få opp produktiviteten, hvis vi ikke legger forholdene til rette for utdanning av fagarbeidere her i landet? Det er på tide at vi nå tar opp denne siden av tariffproblemet. Vi må så snart som mulig revidere denne bestemmelsen for å sikre tilgangen på faglært arbeidskraft.

Josef Larsson, sekretariatet: Jeg tror det er meget i det som Volan pekte på. Vi må forsøke å revidere disse bestemmelsene, og i Jern og Met er vi også inne på dette problemet.

I ordskiftet har en rekke representanter allerede uttalt seg og pekt på at de i sine forbund har grupper som ligger på et altfor lavt lønnsnivå. Også vi i Jern og Met har grupper som ligger på et lavmål, men etter min mening bør vi ikke bare oppholde oss ved de nominelle lønninger. Vi bør også interessere oss for de sosiale goder, fordi disse ofte kan gi mer i pungen enn nominelle lønnsforhøyelser. Vårt forbund har slått til lyd for at vi ved denne tariffrevisjonen forsøker å gjøre et framstøt når det gjelder disse spørsmål. Det hadde vært ønskelig om LO kunne ha satt fram disse krav. Da hadde det stått mer makt bak dem. Nå får de enkelte forbund kjøre dem fram. Vi får gjøre hva vi kan, og går det ikke, får vi forsøke lovveien. Dette er ikke sagt direkte i innstillingen, men vårt forbund har tidligere pekt på det.

Jeg for min del er tilfreds med det forslaget som foreligger. Jeg tror det fins marginer til å tåle den belastningen som en innføring av lønn under sykdom ville innebære. Vi la fram dette spørsmålet på fagkongressen, og vi pekte her på at kravet kunne løses i forbindelse med en øking av produksjonen. Det er et positivt forslag, og det vil også tvinge fram et samarbeid. På den måten kan vi kanskje få større aktivitet omkring produksjonsutvalgene og komme i virkelig kontakt med arbeidsgiverne når det gjelder produksjonsproblemene.

Til Finansministeren vil jeg si at jeg tror tiden er moden til å løse disse spørsmål, og vi i vårt forbund har regnet med at vår industri skulle kunne tåle en slik belastning. Lønsmessig vil en slik sosial reform bety ca. 6 prosent forhøyelse. Vi mener at det er mulig å «bake» dette inn i produksjonskostnadene gjennom økt produktivitet uten prisforhøyelse. Jeg vil også understreke det som Berntsen sa at fagorganisasjonen i større utstrekning må gå inn for en sterk forbrukerorganisasjon. Gjennom denne vil vi kunne øve en bedre kontroll med prisene og avansene.

P. Ødegård, Norsk Treindustriarbeiderforbund, syntes det var mye verdifullt i det som var nevnt av Volan og Josef Larsson. Treindustriarbeiderforbundet hadde reist krav om slike sosiale reformer i forbindelse med tariffrevisjonene, men hadde ikke fått gjennomført disse, bortsett fra avtaler for mindre grupper. Det var Norsk Arbeidsgiverforening som hadde motsatt dette. Spørsmålet var om en nå kunne finne en åpning, slik at man kunne gjøre et nytt framstøt.

Klaus Kjelsrud må ha misforstått meg totalt. Jeg mente ikke å si at de priser som vi i dag betalte for musikkinstrumenter var normale. Vi har før hatt dumpingpriser, og det kan vel hende at vi får oppleve det på ny. Slike ting må vi imidlertid gardere oss mot gjennom en forstandig tollpolitikk.

Alf Olsen, Troms faglige samorganisasjon, var enig i sekretariatets innstilling, spesielt når det gjaldt heving av de laveste lønninger. Det gjelder mange av gruppene innenfor NNN og ikke minst hermetikkarbeiderne som går arbeidsledige store deler av året. — At det er behov for bedre lønn for de faglærte arbeidere er også helt innlysende. Så lenge forholdene er som nå er det færre og færre ungdommer som vil utdanne seg i et fag når de kan gå rett inn på en arbeidsplass og få praktisk talt den samme lønn som fagarbeidere.

Det har vært uttalt visse betenkeligheter når det gjelder den linjen som er lagt opp, og hvis revisjonene vil bli av et slikt omfang at det resulterer i prisstigning, vil nytten være nokså problematisk.

Når det gjelder forsvarsbevilgningene kan jeg på en måte være enig med Strand, men når det gjelder investeringene i forsvaret er de lagt opp i samsvar med avtaler og det er vanskelig å rokke noe ved dem. Med hensyn til omsetningsavgiften er dette et meget vanskelig spørsmål. Staten må jo ha sine inntekter, og hvis man sløyfer omsetningsavgiften må de tas

på andre steder. Hvis en skal få en effektiv nedsettelse av prisene må det skje på bekostning av mellommannstjenesten. Det er fortsatt store beløp som havner i mellommennenes lommer. Vi har imidlertid inntrykk av at prismyndighetene ikke opererer på en samlet front. Vi i Nord-Norge har således opplevet at våre prismyndigheter har holdt igjen lengst mulig, mens prismyndighetene sørpå har gått til opphevelse av prisbestemmelser på en rekke områder. Og så har vi måttet følge etter. Det var tilfelle bl. a. i herre- og damefrisørfaget, hvor vi fikk en prisøking på opptil 300 prosent. Prismyndighetene burde være litt varsommere med å gå til opphevelse av slike bestemmelser.

Halfdan Wigaard, Norsk Centralforening for Boktrykkere: Når det gjelder finansminister Brattelis redegjørelse så er det vel ikke så mye å si på den. Den økonomiske situasjonen bestemmer igrunnen hva han må gjøre. I sekretariatets innstilling blir det pekt på at vi denne gang skal reise forskjellige sosiale spørsmål, bl. a. om forkortelse av arbeidstiden, og det er vel og bra. Vi vet at funksjonærene for lenge siden har fått gjennomført en arbeidstid fra kl. 9 til 15, og det er på tide at de som står ute på arbeidsplassen stiller de samme krav. Det har ikke vært så lett for arbeiderne å oppnå en forkortelse av arbeidstiden selv for dem som står i sunnhetsfarlige bedrifter. Det blir hevdet at enhver forkortelse av arbeidstiden vil senke produksjonen. Etter min mening var det da bedre å flytte noen av funksjonærene tilbake til arbeidsplassen. Antallet funksjonærer øker stadig vekk i departementene, i stat og kommuner, ja også i LO. Jeg mener at vi burde sette mange av disse funksjonærer inn i produksjonen igjen.

Det har vært snakket mye om de høye avanser og mellommannsfortjenesten. Spesielt er fleskeprisen blitt trukket fram. Det er jo også en kjensgjerning at bøndene dikterer Regjeringen. De er blitt en stat i staten. De har dannet sine mektige sentraler som kjøtt- og fleskesentralen, som uten hensyn kan bestemme de priser de vil ha på landbruksprodukter.

På den annen side må bybefolkningen ta den største byrden når det gjelder skattene. I dag går praktisk talt en tredjedel av vår inntekt til skatt. Bøndene på sin side slipper nokså rimelig og får ved siden av store subsidier fordi de ikke kan produsere lønnsomt. Hvorfor skal vi fortsette med dette systemet? Hvis ikke bøndene kan ordne produksjonen på en skikkelig måte, så får staten overta hele produksjonen på landet. I stedet for å ha en gris på tusenvis av gårder, så burde man

opprette fleskefabrikker med tusener av griser. Regjeringen må ta opp dette spørsmålet. Vi kan ikke la det drive lenger.

Konrad Nordahl (avbryter): Du beveger deg litt på kanten av saken nå.

Halfdan Wigaard, (fortsetter): Ja, det kan være det. Men det er spørsmål som blir drøftet mann og mann imellom.

K. Furuskjæg, Norsk Kommuneforbund: Når Wigaard peker på at antallet funksjonærer stadig øker, så bør han være oppmerksom på at de offentlige og kommunale funksjonærer er tilsatt av myndighetene, og det er de folkevalte som selv bestemmer hvor stort antall vi skal ha av dem. Når det gjelder skattene må jeg være enig med Bratteli i at staten jo må skaffe seg de inntekter den trenger. Det er også en kjensgjerning at den nedsettelse av statsskatten vi fikk i fjor, innebærer en betydelig bedring. Når det snakkes om omsetningsskatten, så er det vel få som egentlig tenker på at det er mer enn 10 prosent vi betaler. Omsetningsavgiften er faktisk på 11.11 prosent, fordi vi nemlig betaler omsetningsavgift også av omsetningsavgiften. Og dette gjelder den alminnelige omsetningsavgiften. Den blir enda større når en vare først blir pålagt en særavgift og på toppen får omsetningsavgift. Da kan det bli både 100 og 150 prosent. Nå er det ikke slik at jeg beklager meg over skattene. Hvis staten trenger penger, må vi være villig til å betale det den krever, men jeg mener at prinsippene for beregningen bør være enklere.

Ingolf Henriksen, Norsk Transportarbeiderforbund, Hauge-sund, ville nevne en samtale han hadde hatt på veien inn til Oslo. Han hadde truffet sammen med et selskap som befant seg på veien til Kiil hvor de skulle sjøsette et skip på 9—10 000 tonn. Etter hva rederen hadde fortalt hadde de måttet bygge denne båten i utlandet, fordi der kunne de få den så mye billigere. Det ble påstått at de norske skipsverfter brukte 2½ ganger så lang tid på å bygge en slik båt. Jeg har ingen forutsetninger for å uttale meg om skipsbygging, men hvis forholdene er dette, kan jeg forstå at våre skipsverfter ikke får så mange kontraheringer.

Klaus Kjelsrud, Skog- og Landarbeiderforbundet, mente at Ødegård måtte ha misforstått ham. Jeg er selvsagt klar over at utenlandsk dumping kan ha farlige følger for den innenlandske produksjon, men er det ikke nokså merkelig at mens industrien roper på tollbeskyttelse, hvis de er utsatt for utenlandsk konkurranse, så er forholdet omvendt når det gjelder landbruks-

produktene. Når landbruksproduktene stiger i pris, ropes det på import for å bringe prisene nedover.

Også i denne forsamlingen har det kommet til uttrykk en viss engstelse overfor sekretariatets innstilling. Jeg for min del vil gjerne ha sagt at jeg ikke er tilfreds med innstillingen. Personlig er jeg overbevist om at vi alle ville vært best tjent med en prolongasjon av overenskomstene. Ja, selv landarbeiderne er bedre tjent med en prolongasjon, hvis en tariffrevisjon i stort omfang skal føre til en heving av kostnadsnivået og dermed en økning i prisene. Her er vi i ferd med å gjøre noe som ikke er riktig. Jeg håper at den følelse av engstelse jeg har vil spille meg et puss, men jeg er ikke så helt overbevist om det. Jeg kan så levende forstå de vanskeligheter som Alfred Nilsen ga uttrykk for. Han er utsatt for et stadig press fra medlemmene og spesielt fra de grupper som ligger på et lavt lønnsnivå. Men det er spørsmål om vi ikke narrer både oss selv og medlemmene ved å gi etter for dette presset. Så snart det blir forstyrrelser og forrykning, vil prisene stige, og vi oppnår ingen forbedring i levestandarden.

Gullborg Nyberg. LO's kvinnesekretær, ville gjerne peke på at sekretariatet i sin innstilling bl. a. peker på at de saker som en denne gang burde søke å få løst, var utjevning av lønns-skilnaden mellom kvinner og menn. Det er en meget gledelig ting, og jeg hadde ventet meg en positiv reaksjon fra de forbundsformenn som har en stor medlemstokk av kvinner. Når dette ikke er skjedd, føler jeg meg forpliktet til å gi uttrykk for glede over at dette punktet er kommet med i innstillingen. Kvinnene har nå ventet lenge på komitéutredninger uten å få en praktisk løsning. Det er påtvingende nødvendig at det blir gjort noe på dette området. Vi skal huske på at 92 000 kvinner er medlemmer av LO, og av disse er 65 000 beskjeftiget i industrien. Ser vi på lønnsstatistikken vil vi oppdage at lønsskilnaden er meget stor innenfor de fleste fag. Denne gangen burde det være mulighet for å kunne løfte kvinnene et hakk opp. Jeg venter ikke at vi med ett slag skal få gjennomført lik lønn for likt arbeid, men det var å håpe at de forbund som har mange kvinnelige medlemmer denne gangen ville reise krav om et større tillegg for kvinner enn for menn. Jeg innrømmer at det kanskje kan bli en sterk belastning for disse forbundsformenn, fordi de da kanskje må gå mot de mannlige medlemmer av sitt forbund, men hvis vi noen gang skal komme videre i dette spørsmålet, er dette den eneste farbare veien.

Jeg vil gjerne gjøre en liten visitt til Kjelsrud som advarte

mot de sterke angrep på bøndene og som mente at forbrukeraksjonen i Oslo hadde gjort sånn stor skade. Jeg er ikke enig med ham i det. Jeg synes vi har gått på tå altfor lenge overfor bøndene. Forbrukerne måtte en gang si fra og vareta sine interesser så langt som råd var.

Bernhard Berntsen, Bergen og Fylkenes faglige Samorganisasjon, sluttet seg til det Gullborg Nyberg hadde sagt om forbrukeraksjonen. På den andre siden er jeg enig i Regjeringens linje når det gjelder utbyggingen av bøndenes sentraler. Det er nødvendig å bygge opp et apparat for å tvinge bøndene til å levere, men den tid er forbi da bøndene skulle ha monopol. Forholdet er at kooperasjonen faktisk blir bekjempet av sentralene. Melkesentralen nekter således kooperasjonen å selge melk. Under henvisning til rasjonaliseringstiltakene har Melkesentralen nektet kooperative utsalg i Bergen å forhandle melk. Resultatet er at husmødrene må gå lange strekninger for å dekke sitt behov av melk. Det samme gjelder kjøttomsetningen, hvor Kjøtt- og Fleskesentralen nekter kooperasjonen å forhandle kjøtt og flesk. Jeg vil be Regjeringen være oppmerksom på disse forhold. Bøndenes sentraler må komme under samfunnets kontroll. Samtidig må forbrukernes organisasjoner utbygges. Det er i dag ikke bare spørsmål om lønn og priser. Vi må gå dypere ned i problemet hvis vi skal bedre arbeidernes levestandard.

Oscar Kleveland, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Øvre Årdal: Det er enkelte industriarbeidere — og herunder bl. a. de som er beskjeftiget i den elektrokjemiske industri — som har relativt gode lønnsinntekter, men en må ta i betraktning at disse arbeidere har helkontinuerlig skiftarbeid. I våre tariff er timelønningen kr. 3.00, og de som står på timelønn får ikke mer. Det er akkordene som gjør at den samlede fortjeneste blir større. Jeg er imidlertid forskrekket over de lønninger som næringsmiddelarbeiderne har. Jeg kan ikke forstå at de kan få endene til å møtes. For å få hevet disse lave lønninger er det nødvendig å foreta visse reguleringer, slik som sekretariatet peker på i sin innstilling. Det kan nok være noe i det Kjelsrud sier at en heving av lønningene vil føre til prisforhøyelser. Jeg mener imidlertid at vi samtidig må forsøke å få nedsatt avansene og forenkle omsetningsleddene. Jeg tror Berntsen er inne på den riktige linjen her.

Det er imidlertid et punkt i innstillingen jeg ikke kan være enig i, nemlig punktet i innstilling nr. 2 om at forbundene skal innhente fullmakt fra medlemmene om å kunne godta et forslag

over bordet. Det kan vel sies at det kan være gunstig i visse situasjoner, men på den annen side kan det også føre til misnøye.

Konrad Nordahl foreslo at en nå satte strek for de inntegnede talere og at de to innledere fikk ordet til slutt.

Ingen hadde noe å innvende mot dette forslaget.

Olav Bruvik, Norsk Tekstilarbeiderforbund, ville si til Gullborg Nyberg at LO hadde satt ned en komité for å utrede spørsmålet om lik lønn for likt arbeid for kvinner og menn, men den innstillingen som forelå var en nokså tynn suppe. Når hun hadde etterlyst en positiv reaksjon fra forbundsformenn med stor kvinnelig medlemstokk, var det myntet på bl. a. ham. Vi i Tekstilarbeiderforbundet har 60 prosent kvinnelige medlemmer, men det er nettopp disse medlemmer som i første rekke føler trykket av den internasjonale konkurransen. De oppgaver vi fikk på konferansen i Arbeidsbyrået i 1949 viste at lønningene i Vest-Tyskland lå på 45 prosent av våre, i England på 75 prosent og i Italia på 10 prosent. En høyning av de kvinnelige lønninger, slik at de nærmet seg eller kom på høyde med de mannlige, ville bety at arbeidsplassen for tusenvis av kvinner ville bli satt i fare. Det er trist å måtte fastslå dette, men det er ikke desto mindre en kjensgjerning.

Josef Larsson, sekretariatet, ville si til Ingolf Henriksen at påstanden om at de norske skipsverfter lå så dårlig an, ikke var riktig. Hvis stillingen hadde vært slik i norsk skipsbyggingsindustri, så hadde vi ikke hatt noen skip på beddingen i dag. Det er ikke grunn til å klage over produktiviteten i vår skipsbyggingsindustri. Vi står fullt på høyde med utlandet. Derfor har vi også hatt full sysselsetting etter krigen. En av våre svake sider er at vi mangler tilstrekkelig med fagfolk. Vi har en rekke ganger vist at vi kan konkurrere så vel med skandinaviske verfter som hollandske. Vi fikk således en større reparasjon på 2 millioner kroner i konkurranse med et hollandsk verft, og vi klarte å gjennomføre den. Den historien Ingolf Henriksen serverte har derfor ikke noe med de faktiske forhold å gjøre.

Finansminister Trygve Bratteli fikk deretter ordet til noen korte merknader om enkelte hovedspørsmål. Han uttalte bl. a.:

Når det gjelder forsvarsbevilgningene og statsbudsjettet er det en misforståelse å tro at en nedsettelse av de vanlige driftsutgifter vil spille noen rolle. Hvis vi foretok en drastisk nedskjæring av investeringene, ville dette i første rekke ramme bygge- og anleggssektoren. De umiddelbare følger av dette ville bli at et par tusen godt betalte bygnings- og anleggsarbei-

dere ble ledige. Når det gjelder selve forsvarsproblemet finner jeg ikke noen grunn til å gå nærmere inn på det ved dette høve.

Det er enkelte som mener at så snart vi går ned med forsvarsutgiftene, så vil vi dermed også kunne senke skattene. Jeg tror vi bør være litt forsiktige med å stille for store forhåpninger i den forbindelse. Det er riktig at forsvarsutgiftene etter hvert vil gå noe ned, men vi har en lang kø med saker og krav som venter på løsning. Jeg nevner bygging av sinnssykehus, alminnelige sykehus, yrkesskoler, alminnelige skolebygg, og i det hele tatt en rekke kulturelle og sosiale saker som står for tur til å bli løst. Derfor tror jeg ikke at vi uten videre skal gå ut fra at vi kan gjennomføre skattelettelser i det øyeblikk forsvarsutgiftene går ned. Jeg sitter nettopp i disse dager og går igjennom budsjettet for neste termin, og jeg forsikrer at jeg må bruke blyanten temmelig mye. Jeg må stryke bevilgninger til formål som er skrikende nødvendige, fordi vi ikke kan finne noen dekning for det. Det er så mange uløste oppgaver, at vi ikke bør ha illusjoner om at skattene skal kunne gå ned særlig mye.

Det var en taler som mente at vi ikke burde investere så mye i skipsflåten. Jeg vil i den sammenheng peke på at når investeringene er gått opp med 7 til 8 prosent, så kommer ikke det av investeringene i skipsfarten. Skipsfarten greier for største delen sin investering selv. Det er bygg og anlegg som har svulmet så uforholdsmessig opp og har hevet investeringsnivået ut over rammen.

La meg også si noen ord om tjenestetiden, fordi det er noen som mener at en utvidelse av tjenestetiden til 18 måneder vil bety en ytterligere belastning. Vi har ennå ikke tatt standpunkt til spørsmålet, men 12 måneders tjenestetid pluss repetisjonsøvelser betyr budsjettmessig praktisk talt det samme som 18 måneders tjenestetid.

Ingvald Haugen var inne på den synkende fraktindeks og var forundret over at nedgangen ikke hadde fått et sterkere utslag i prisene. Heldigvis svinger ikke fraktene for norske skip i utenlandsk fart så voldsomt som indeksen gir uttrykk for, fordi disse skip er chartret på lengre tid. Vi skal også være klar over at bare 15 prosent av vår handelsflåte går i fraktfart på Norge og med norske varer. Jeg er enig med Ingvald Haugen i at vi kanskje kunne ha ventet et sterkere prisutslag på grunn av nedgangen i fraktene, men noe nedgang har det også vært. Jeg peker bl. a. på at brenselprisene er gått ned fra 149 til 145 poeng. Det har også bortsett fra 1953 vært både opp- og nedgang, slik at utslaget ikke kunne bli så stort.

Det er fra Nils Nilsen rettet kritikk mot Finansdepartementet når det gjaldt fastsettelsen av margarinprisen. Han påsto at Finansdepartementet hadde gitt de private margarinfabrikker et tillegg som de kooperative margarinfabrikker ikke hadde hatt behov for, fordi de tjente godt nok med de nåværende priser. Jeg hadde selv med denne saken å gjøre i Finansdepartementet og jeg kan fortelle hvordan sammenhengen virkelig var. Det forelå den gangen en felles henvendelse fra så vel de private som de kooperative margarinfabrikker, og det kom en deputasjon til departementet, og her var det den kooperative fabrikkbestyrelsen som var en meget dyktig ordfører i saken. (Munterhet.)

Omsetningsavgiften er blitt trukket fram av en rekke talere. Departementet har nedsatt en spesialkomité til å behandle disse spørsmålene, og der er også LO representert. Når innstillingen fra komiteén foreligger, skal jeg for min del helt fordomsfritt ta stilling til det materialet som foreligger. Hvis det var så enkelt å løse dette spørsmålet som mange synes å mene, så var det jo nokså enkelt. Vi har således sett at også endel av våre aviser, bl. a. Bergens Arbeiderblad og nå sist Nybrott — det er for øvrig pussig å se hvor stor publisitet våre aviser får når de skriver noe dumt — har foreslått at vi burde stryke hele omsetningsavgiften. Det er jo veldig greitt og enkelt. Vi vet imidlertid at staten trenger de 11 til 1200 millioner kroner som omsetningsavgiften innbringer. Hvis vi stryker de 550 millioner til subsidier, så står det likevel tilbake å skaffe dekning for et like stort beløp, og sløyfingen av subsidiene vil ved siden av de sosiale skadevirkninger dette vil ha, også medføre en prisstigning på 118 millioner kroner på landbruksvarer. Når det gjelder graderingen av omsetningsavgiften er det et teknisk spørsmål som ikke er så enkelt, og det som veier mest for meg er om det ville bli en mer rettferdig ordning. Under alle omstendigheter må vi i hvert fall skaffe dekning for 550 millioner kroner, og det kan ikke skje på annen måte enn at vi tar det gjennom direkte skatter. Men vi kan ta det på de store inntekter, sier noen. Etter den nye skatteordningen har vi satt toppgrensen til 80 prosent. Hvis vi tok de siste 20 prosent, så ville vi likevel ikke komme opp i 550 millioner kroner. Vi blir altså nødt til å fordele skattene på de midlere og de minste inntekter, og vi måtte sløyfe de forbedringer som vi har innført. Det er i hvert fall helt på det rene at vi i 1954 ikke kan gjøre noen forandring med omsetningsavgiften, og vi har heller ikke anledning til å sette noe ned på de direkte skatte. Jeg tror for øvrig at den skattereformen som vil bety noe, er å gå videre på den veien i lettelse på den

direkte skatt som vi slo inn på i fjor og ikke ved sløyfing av avgiftene. Hvis jeg virker noe irritert når jeg snakker om disse tingene, så er det fordi jeg faktisk er irritert. (Munterhet.) Mye av det som blir servert i forbindelse med omsetningsavgiften er så lite gjennomtenkt at det ofte forbauser meg.

Konrad Nordahl hadde ikke så mange merknader å gjøre, men ville feste oppmerksomheten ved siste punktum i innstilling nr. 2 som lød slik: «Som den økonomiske utvikling kan ventes å arte seg i tiden framover, og i betraktning av det omfang tariffrevisjonene har fått i de senere år, bør forbundene overveie å slutte nye tariffavtaler for mer enn 1 år, eventuelt med reguleringsbestemmelser.»

Når sekretariatet har tatt med dette punktet, er det ut fra den erfaring som en rekke forbund har hatt i de senere år. Det har nemlig vist seg å være vanskelig å få gjennomarbeidet hele tariffområdet i løpet av 1 år. Jeg vil ikke med dette ha kritisert arbeidsmetodene, men vi vet at det er forbund som har store tariffkomplekser, enkelte forbund har også en mengde med småtariffer, slik at det er forbund som ennå holder på med tariffene for 1952. Dette spørsmålet får selvsagt forbundene selv ta standpunkt til, men når vi har nevnt det er det av hensyn til forbundene selv.

Det er blitt stilt spørsmål om hvorvidt den bemyndigelsen som vi mener forbundene bør innhente for vedtakelse av forslag over bordet skal gjelde for all framtid. Nei, den skal selvsagt bare gjelde i denne aktuelle situasjon. Det er jo ikke noe nytt. Vi vet at Kjemisk Industriarbeiderforbund har vedtatt store tariffer over bordet, og så vidt jeg forstår har medlemmene vært tilfreds, ikke sant Torkildsen?

Karsten Torkildsen: Vi har ikke fått noen kritikk for det.

Nordahl (fortsetter): Vi mener at situasjonen nettopp i år kan ligge slik an at det kan ha sin betydning at forbundene har en slik bemyndigelse. For øvrig vil jeg si om diskusjonen her at den har vært meget nøktern. Jeg har merket en undertone av engstelse for den nærmeste framtid. Det samme har gjort seg gjeldende i sekretariatet. Det kan være muligheter for at vi får et konjunkturomslag, og derfor har jeg også sagt at det riktigste kanskje ville være å ta prolongasjon også i år. Vi bør i et hvert fall denne gangen forsøke å gjøre hva vi kan innenfor den rammen som er trukket opp, men jeg gjør oppmerksom på at vi må ha tilbaketogslinjen klar. Dette sier jeg spesielt til forbundsformennene som jo er generalene på sitt felt.

Til Halfdan Wigaard vil jeg gjerne si at vi ikke løser spørs-

målet om forkortelse av arbeidstiden ved å forhøye arbeidstiden for funksjonærene eller andre grupper, som har oppnådd kortere arbeidstid. Det vi må forsøke er å få alle ned på samme arbeidstid. Hvis det er noe jeg beundrer USA for, er det at de har klart å løse spørsmålet om lik arbeidstid for kontorfolk og arbeidere. Det er det ideelle. Jeg husker selv da jeg sto på en arbeidsplass, at vi begynte kl. ½7, men de tekniske funksjonærer kom ikke før kl. 9. Dette er både produksjonsmessig og moralsk fullstendig galt. Alle avdelinger i en bedrift burde begynne samtidig. Å kritisere funksjonærene fordi de har mindre arbeidstid løser ikke saken. I det hele tatt er det uriktig å angripe funksjonærene, slik som Wigaard gjør. Det er jo stat og kommune og det private næringsliv som har ansatt dem fordi de har behov for funksjonærer. Det kan vel være så at funksjonæryrket virker tiltrekkende på ungdommen fordi de der får kortere arbeidstid. Jeg er fullt klar over at vi ikke kan bli funksjonærer alle her i samfunnet hvis vi skal løse alle oppgaver. Det er noen som må arbeide, slik at de blir skitne på hendene. Vi må imidlertid skape større respekt også for håndens yrker, likesom vi respekterer et hvert annet yrke.

Furuskjegg og enkelte andre talere har pekt på at vi må ofre større oppmerksomhet på medlemmene som forbrukere. Vi skal imidlertid være klar over at vi ikke bare representerer forbrukere, men også produsenter, idet våre medlemmer er sterkt knyttet til sine bedrifter. Vi har også erfaring for at når det gjelder priser og avanser i den næring hvor medlemmer selv er beskjeftiget, så mener de ikke at de ligger for høyt. Det er bare i de andre næringene at prisene og avansene er for høye. Det beklagelige er jo at prisene og avansene ligger lavest i de næringene som produserer matvarer som vi alle er henvist til å kjøpe. Og økte lønninger her vil automatisk føre til høyere priser. Men mennesket lever jo ikke av brød alene. Sigurd Hoel har jo nettopp behandlet også denne siden av saken og påstått at vi befinner oss i en åndelig krise. En av grunnene til denne krisen kan være at bøkene også er for dyre for alminnelige folk.

Vi kan vel alle være enig om at avansesatsene er for store, men de som lever av avansene er ikke nettopp enig i dette. Og de som er ansatt i forretningene vil ha høyere lønn, mens arbeidsgiverne på sin side hevder at de ikke har tilstrekkelig lønns- evne. Her vil jeg gjerne få lov til å si at det ikke er noen lavere avanser eller lavere priser i kooperasjonen heller. Møbelsnek- kerne har f. eks. sin egen forretning, men det er ikke noe bil-

ligere å kjøpe møbler der, Ødegård. Jeg kan tenke meg at grunnen ganske enkelt er den at de ikke kan lage billigere møbler.

Det har vært enkelte som har gitt uttrykk for den oppfatning at man ved denne tariffrevisjonen skulle greie å løse mange av de sosiale saker som er satt opp. Jeg vil si til Josef Larsson: Vær litt forsiktig og gap ikke over alt, da kan vi risikere at vi kanskje ikke oppnår noe. Forsøk heller å ta et par saker til å begynne med.

Jeg går ut fra at den innstilling som sekretariatet har fremmet blir vedtatt. Det er endel forbund som har søknader inne eller som i de nærmeste dager vil sende søknad til sekretariatet om oppsigelse av tariffen. Noen er allerede innvilget, men til de forbund som ennå ikke har sendt inn sine søknader, vil jeg gjerne ha sagt at vi ikke kan få noe sekretariatsmøte før. 1. desember. Jeg vil gjerne meddele her at det vedtak som vi gjør i dag kan oppfattes som en generell innvilkelse på slike søknader.

Voteringen.

Formannen tok deretter innstilling nr. 1 opp til votering, og den ble enstemmig vedtatt. Innstilling nr. 2 ble vedtatt mot 1 stemme.

Landsorganisasjonens distriktskontorer.

Formannen la fram denne innstillingen om saken:

I forbindelse med kongressens behandling og vedtak når det gjelder omlegging av organisasjonene, besluttet kongressen å gi representantskapet fullmakt til å bestemme antall distriktskontorer, og hvor de skal plasseres.

For å kunne påbegynne arbeidet, særlig i enkelte distrikter, vil det være hensiktsmessig allerede på dette representantskapsmøtet å få fastslått hvor endel av distriktskontorene skal plasseres. I henhold hertil innbyr sekretariatet representantskapet til å gjøre sådant vedtak:

1. Sekretariatet får fullmakt til foreløpig å arbeide for opprettelse av distriktskontorer direkte underlagt Landsorganisasjonen i Tromsø (Troms), Bodø (Nordland), Trondheim (Trøndelagsfylkene), Bergen (Bergen, Hordaland, Sogn og Fjordane), Stavanger (Rogaland), Kristiansand S. (Agderfylkene).

Sekretariatet gis videre bemyndigelse til nærmere å bestemme grenseområdet for distriktskontorenes arbeidsområde, uten å være bundet av fylkesgrensene.

2. Spørsmålet om antall distriktskontorer, samt de øvrige kontorers beliggenhet, utstår til neste representantskapsmøte.

Sekretær Alf Andersen ga en kort redegjørelse for denne innstillingen og uttalte herunder bl. a.: Representantskapets medlemmer er sikkert klar over det vedtak som fagkongressen gjorde når det gjaldt samorganisasjonenes framtidige organisasjonsform. Når det gjelder omleggingen til faglige distriktskontorer, vil representantene også vite at dette er en langvarig prosess. For imidlertid å få en åpning på dette spørsmålet legger sekretariatet i dag fram denne innstillingen. Det som det bl. a. er spørsmål om, er å få klarlagt de områder som kontorene skal dekke. Representantskapet skal senere ta standpunkt til spørsmålet, men vi må først få tingene utredet. Denne kartleggingen er forresten alt i gang, og vi har fått endel svar fra samorganisasjonene. Det som sekretariatet i dag ber om er å få fastslått hvor 6 av distriktskontorene skal legges. Når vi har valt de byene som er foreslått i innstillingen, er det hensiktsmessighetsgrunner som har vært bestemmende. Vi må bl. a. ta hensyn til hvor kretsmeglingsmennenes og Arbeidsgiverforeningens distriktskontorer ligger. Når det gjelder det endelige antall distriktskontorer og hvor de øvrige kontorer skal ligge, vil dette bli avgjort på neste representantskapsmøte. Dette er bare ment som en begynnelse og som en foreløpig fullmakt for sekretariatet til å realisere kongressens vedtak.

Ved voteringen ble innstillingen vedtatt mot 1 stemme.

Avslutningen.

Formannen: Vi har med dette behandlet de saker som var ført opp på dagsordenen. Jeg skal få lov til å takke representantene for den saklige diskusjon. La oss håpe at det vedtaket vi har gjort blir til gagn for vår organisasjon og at vi kan komme oss velberget gjennom også dette tariffoppgjøret. Takk for frammøtet, god reise hjem og hils medlemmene på deres hjemsteder.

Etterat protokollen fra ettermiddagsmøtet var lest og godkjent, ble representantskapsmøtet avsluttet av formannen.

